

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Role světových mocností v řešení bezpečnostních
otázek Blízkého východu - případová studie USA**

Lenka Bulínová

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britsko-americká studia

Bakalářská práce

**Role světových mocností v řešení bezpečnostních
otázek Blízkého východu - případová studie USA**

Lenka Bulínová

Vedoucí práce:

PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň duben 2016

.....

Lenka Bulínová

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Martině Ponížilové, Ph.D., vedoucí mé bakalářské práce, za odborné vedení, vstřícné jednání, inspiraci pro dané téma a velkou míru trpělivosti.

Obsah

Úvod.....	6
1 Vymezení základních pojmů	9
1.1 Definice pojmu „konflikt“	9
1.2 Role států v konfliktech.....	12
2 Role USA ve vybraných ozbrojených konfliktech Blízkého východu.....	17
2.1 Irák a boj proti Islámskému státu	17
2.1.1 Islámský stát (IS)	17
2.1.2 USA a boj proti Islámskému státu.....	20
2.2 Ozbrojený konflikt v Sýrii.....	25
2.2.1 Začátek a průběh občanské války.....	25
2.2.2 Angažovanost USA v syrském konfliktu	28
2.3 Konflikt v Libyi (2011)	35
2.3.1 Průběh konfliktu	35
2.3.2 Angažovanost USA.....	36
Závěr	42
Literatura.....	45
Internetové zdroje	48
Resumé	55

Úvod

Nestabilní a konfliktní situace na Blízkém východě je častým tématem vědeckých diskusí, které se snaží objasnit nepřehlednost vnitropolitických vztahů a probíhajících konfliktů v tomto regionu. K nepřehlednosti situace na Blízkém východě také přispívá angažovanost vnějších aktérů, kterými jsou například evropské státy (Velká Británie, Francie) a Spojené státy americké nebo mezinárodní organizace (OSN, NATO, EU).

Světové mocnosti se na Blízkém východě angažují zejména od doby rozpadu Osmanské říše, a to především z důvodu výskytu strategických surovin (ropy a zemního plynu) a kvůli kontrole strategických geografických bodů, kterými jsou například Suezský průplav nebo Bospor a Dardanely. Nicméně angažovanost Spojených států amerických v regionu Blízkého východu můžeme pozorovat až později, a to od druhé poloviny 20. století, kdy docházelo k oslabování vlivu evropských mocností (především Velké Británie a Francie). Evropské mocnosti byly ekonomicky vyčerpané 2. světovou válkou, a tudíž již nebyly schopné tolik ovlivňovat vývoj na Blízkém východě.

Spojené státy americké jsou dlouhodobě jednou z nejdůležitějších světových mocností, které ovlivňují vývoj v regionu i v jednotlivých zemích, jejich angažovanost v oblasti můžeme pozorovat i v současné době. Dle Národní bezpečnostní strategie USA, vydané v únoru 2015, je to z důvodu další destabilizace regionu. Washington chce zabránit šíření náboženského extrémismu, vzniku nových teroristických skupin (jako je například Islámský stát) či šíření jaderný zbraní. Jednou z priorit je i zajištění bezproblémových dodávek energetických surovin z Blízkého východu (National Security Strategy 2015: 26–27).

Cílem bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem Spojené státy americké v letech 2011 až 2015 ovlivnily bezpečnost v regionu Blízkého východu. Zkoumání této problematiky je důležité, protože jejich angažovanost má vliv na další vývoj situace v regionu. Hlavní výzkumnou otázkou této bakalářské práce je: Jakou roli

hrály USA v letech 2011 až 2015 ve vybraných ozbrojených konfliktech na Blízkém východě?

Pro účely této práce jsme zvolili zkoumané období od roku 2011, kdy došlo na Blízkém východě k řadě nepokojů v různých státech, které nakonec vyústily v proces tzv. arabského jara. Pád několika režimů přispěl k další destabilizaci regionu a šíření náboženského extrémismu, což ohrožuje národní zájmy Spojených států. Konečný rok zkoumaného období jsme zvolili rok 2015, a to z důvodu, aby výsledky práce byly co neaktuálnější.

Práce bude rozdělena na dvě hlavní kapitoly, jejichž součástí budou další podkapitoly. První kapitola bude teoretická, kde nejprve vymezíme základní pojmy, se kterými budeme v průběhu práce pracovat. V rámci teoretické kapitoly se především zaměříme obecně na pojem konflikt a poté specifikujeme konflikt ozbrojený. S ohledem na zvolené téma práce bude nutné také vymezit, jaké role mohou státy v konfliktech zastávat. Dále se budeme zabývat různými nástroji a strategiemi, jež jsou využívány státy při vedení či řešení konfliktů.

Ve druhé kapitole se zaměříme na hlavní konfliktní oblasti, kde vypukly a probíhaly ozbrojené konflikty ve zkoumaném období a kde se Spojené státy americké angažovaly. V podkapitole 2.1 se budeme zabývat oblastí Iráku a bojem proti teroristické skupině zvané Islámský stát. Je to příklad nejnovějšího konfliktu, který je v současnosti nejvíce mediálně řešenou bezpečnostní hrozbou na Blízkém východě. V podkapitole 2.2 se budeme zabývat konfliktní situací v Sýrii, kde probíhá občanská válka od roku 2011, která umožňuje rozvoj teroristických skupin (hlavně již zmíněného Islámského státu a dalších, jako je například An-Nusra, Al-Káida). Konfliktní situace v Iráku a v Sýrii jsou zmíněné v Národní bezpečnostní strategii z roku 2015 a jejich řešení Spojené státy považují za prioritu na Blízkém východě. V podkapitole 2.3 se budeme zabývat konfliktem v Libyi (2011), do kterého se USA zapojily v rámci mezinárodní intervence.

K tématu ozbrojených konfliktů a konfliktů v mezinárodních vztazích, v jejichž rámci se autoři věnují i teoretické konceptualizaci pojmů „konflikt“ a „ozbrojený konflikt“, již bylo napsáno mnoho publikací. Vedle zahraniční literatury je i na toto téma dobře dostupná literatura českých a slovenských autorů. Nicméně z takového množství je obtížné vybrat stěžejní díla. Jednou z významných knih, která je zaměřená na problematiku konfliktů a jejich řešení, je například kniha *Contemporary Conflict Resolution* od autorů O. Ramsbothama, T. Woodhouse a H. Mialla (2011). Přímo ozbrojenými konflikty a válkami se například zabýval K. J. Holsti (1991) v knize *Peace and War: Armed Conflicts and international order 1648-1989* nebo E. La Haye (2008) v knize s názvem *War crime in internal armed conflits*. Z českých autorů se studiu konfliktů věnoval T. Šmíd, jenž je spoluautorem několika kolektivních monografií, v rámci kterých se zaměřil právě na tuto problematiku. Jsou to publikace *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století* a *Vybrané konflikty o zdroje a suroviny*. Poslední dvě zmíněné knihy byly poměrně podnětné pro první, teoretickou kapitolu této bakalářské práce. I přes rozsáhlý výzkum problematiky konfliktů a jejich řešení nevěnují autoři příliš pozornosti tomu, jaké role mohou státý (nebo obecně aktéři) v konfliktech zastávat.

Co se týče druhé praktické kapitoly, s ohledem na aktuálnost zvolených konfliktů nebylo lehké najít odborné monografie či články, zejména co se týče česky psané odborné literatury, nicméně v zahraničí bylo již publikováno několik odborných textů a článků, jež se zabývají Islámským státem, občanskou válkou v Sýrii a konfliktem v Libyi (2011). Příkladem může být kniha s názvem *Syria: The Fall of the House of Assad* od Davida Lesche (2012) nebo odborný článek *America Unhinged* od J. J. Mearsheimera (2014). Sledováním zvolených konfliktů se také zabývají výzkumné organizace a think tanky. Dokumenty ke zmíněnému tématu, které zveřejňují výzkumné organizace jako například *Congressional Research Service* nebo *The Middle East Media Research Institute* (MEMRI), byly přínosným zdrojem informací pro tuto bakalářskou práci.

1 Vymezení základních pojmů

Jak bylo zmíněno již v úvodu, v této první, teoretické kapitole vymežíme základní pojmy, kterými jsou „konflikt“ a následně „ozbrojený konflikt“. V další části této kapitoly se zaměříme na role, které mohou státy či jiní aktéři zastávat v probíhajících konfliktech a zároveň uvedeme, jaké nástroje státy či jiní aktéři užívají ve snaze ovlivňovat ozbrojené konflikty.

1.1 Definice pojmu „konflikt“

Teoretickým vymezením pojmu „konflikt“ se zabývá mnoho autorů z různých společenských vědních oborů (například sociologie, psychologie, politologie atd.), tudíž má „konflikt“ i mnoho definic, které se od sebe nějakým způsobem liší. I klasifikace je poměrně problematická. Opět existuje mnoho způsobů, jak konflikty klasifikovat. Liší se od sebe v tom, jak konflikty probíhají, kdo jsou jejich aktéři, zda je konflikt vnitrostátní nebo mezinárodní atd. S ohledem na velké množství definic uvedu v následující části práce pouze ty, které se týkají oboru mezinárodních vztahů a které budou stěžejní pro tuto práci.

Slovo konflikt (*conflictus*) pochází z latiny a znamená srážku (Šmíd 2010: 21). Tento pojem má řadu obecných definic, které můžeme najít i ve výkladových slovnících, nicméně pro problematiku konfliktů v mezinárodních vztazích jsou tyto definice příliš obecné, neboť v rámci mezinárodních vztahů je konflikt zkoumán v souvislosti s problematikou bezpečnosti a je zaměřený především na vznik a řešení konfliktu (Pšeja 2003: 51).

Příkladem definice pojmu konflikt je vymezení, které je uvedené v knize *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*, kde je tento pojem definován jako „[...] sociální situace, kdy v tomtéž okamžiku minimálně dva aktéři usilují o získání téhož statku – tohoto statku není dostatek, aby uspokojil poptávku obou/všech aktérů“ (Waisová 2011: 38). Autoři Brecovitch a Jackson definují konflikt jako „vnímání nekompatibility mezi dvěma nebo více aktéry, kteří v souvislosti s tím nějak

*jednají*¹ (Bercovitch – Jackson 2009: 20). Poněkud rozsáhlejší definice je uvedena v knize *Mezinárodní politika*, kde autor Oskar Krejčí popisuje konflikt jako situaci „[...] kdy určitá skupina – například kmen, etnická skupina, ideologické uskupení či stát – nebo jednotlivec je v cílevědomém sporu s jednou či více skupinami či jednotlivci. Konflikt je zápasem o hodnoty týkající se zachování nebo zvýšení sociálních jistot, statusu či moci. Odpůrci se prostřednictvím konfliktu snaží neutralizovat, zranit či odstranit rivala nebo rivaly“ (Krejčí 2007: 139–140). Další příklad vymezení konfliktu můžeme najít v publikaci s názvem *Česká bezpečnostní terminologie*, kde ho doporučují definovat jako: „střet mezi jasně definovatelnými aktéry, kteří usilují o uplatnění svého zájmu v jedné nebo více shodných oblastech, přičemž tito aktéři pociťují vzájemný střet jako situaci, kdy zisk jedné strany znamená ztrátu strany druhé“ (Pšeja 2003: 52).

Z uvedených obecných definic pojmu „konflikt“ nepoznáme charakter konfliktu (zda se jedná o konflikt vnitrostátní, mezinárodní, ozbrojený, politický atd.) a jak již bylo zmíněno v úvodu, v této bakalářské práci se budeme specificky zabývat právě ozbrojenými konflikty, je tedy nutné vymežit přímo pojem „ozbrojený konflikt“. Při snaze o tuto definici se zde naskytne podobný problém jako u obecné definice konfliktu. Opět existuje mnoho možností, jak ozbrojený konflikt definovat.

Z obecných definic jsme poznali, že vždy v konfliktu jde o střet zájmů nějakých aktérů. V případě ozbrojeného konfliktu je to stejné, nicméně je během něho užito násilí. *Uppsala Conflict Data Project* při definování ozbrojeného konfliktu zohledňuje i kritérium minimálního počtu obětí. Dle této definice je ozbrojený konflikt nekompatibilita týkající se vlády, nebo území a je užito ozbrojených sil mezi dvěma stranami, z nichž alespoň jednou stranou je vláda státu a výsledkem užití ozbrojených sil je minimálně dvacet pět mrtvých za rok (*Uppsala Conflict Data Project 2016*). V knize *Armed Conflicts and Enviromental Damage* je

¹Originální znění definice: „we define conflict as a perception of incompatibility between two or more actors and the range of behavior associated with such perceptions“ (Bercovitch – Jackson 2009: 20).

ozbrojený konflikt vymezen jako „*užití ozbrojených sil jedním nebo více státy proti dalšímu státu nebo několika státům (mezinárodní ozbrojený konflikt [...]), nebo mezi jednou nebo více ozbrojenými skupinami proti jejich vládě, nebo mezi ozbrojenými skupinami navzájem (vnitrostátní ozbrojený konflikt² [...])*“³ (Jha 2014: 18).

Z uvedených definic pojmu „ozbrojený konflikt“ je patrné, že lze ozbrojené konflikty klasifikovat dle různých kritérií. V klasifikaci užívanou Uppsala data projectem je užito kritérium počtu mrtvých. Dalšími kritérii mohou být například typ zapojených aktérů nebo intenzita konfliktu. V následující části práce uvedeme příklady klasifikací dle zmíněných kritérií.

Dle kritéria počtu obětí lze tedy konflikty rozdělit na menší ozbrojené konflikty, kde je v souvislosti s bojovými operacemi zabito nejméně dvacet pět lidí, nejvíce však tisíc v průběhu konfliktu. Další kategorií je střední ozbrojený konflikt. V tomto případě je vymezení následující – počet obětí v souvislosti s bojem přesáhl tisíc mrtvých, ale méně než tisíc v každém roce konfliktu. Poslední kategorií je válka, kde počet zabitých v rámci bojových operací přesahuje tisíc mrtvých v každém roce konfliktu (Gleditsch et al. 2002: 619).

Další klasifikace je založena na kritériu typů aktérů zapojených do konfliktů. Podle toho je možné konflikty rozdělit na mezinárodní ozbrojené konflikty, kde hlavními aktéry jsou státy. Další kategorií jsou ozbrojené konflikty, které nemají mezinárodní charakter, tedy vnitrostátní konflikty. V tomto případě aktéry nejsou státy, nýbrž nějaké ozbrojené skupiny. Nicméně tento způsob dělení ozbrojených konfliktů se stává problematickým, neboť vnitrostátní ozbrojené konflikty většinou probíhají v rámci jednoho státu, ale jsou často ovlivňovány sousedními státy a mezinárodním společenstvím (Jha 2014: 20). Proto se v některých klasifikacích objevuje vnitrostátní ozbrojený konflikt se zahraniční účastí,

² V originálním znění *non-international conflict*. Z důvodu neexistence českého ekvivalentu, je to zde přeloženo jako vnitrostátní ozbrojený konflikt.

³ Originální znění definice: „*use of armed forces by one or more states against another state or several states (international armed conflict or IAC), or between one or more armed groups against their own government or between armed groups themselves (non-international armed conflict or NIAC)*“ (Jha 2014: 18).

kde stranami konfliktu je vláda státu a nějaké opoziční skupiny, do jehož průběhu zasahují i další státy svými jednotkami (Themnér – Wallensteen 2012: 572).

Ozbrojené konflikty lze také klasifikovat dle intenzity. Například v dokumentu *Conflict Barometr* je dělení násilných konfliktů následující – násilné konflikty střední intenzity, které jsou označovány za krizi, a násilné konflikty vysoké intenzity, které se dále dělí na vážné krize a války. Klasifikace konfliktů v tomto dokumentu je založená na kritériu četnosti využívání násilí (Heidelberg Institute for International Conflict Research 2010: 88).

Z uvedených příkladů definic a možného rozdělení ozbrojených konfliktů je jasné, že volbou různých kritérií se mění klasifikace konfliktů. Stává se tedy, že někteří autoři za ozbrojené konflikty považují jiné konflikty než autoři, kteří si zvolili jiná kritéria, což poměrně komplikuje výzkum konfliktů. Pro účely této práce je definice ozbrojeného konfliktu, kterou vymezil U C Jha, nejvhodnější, neboť jsou v ní zahrnuti i další aktéři, ne pouze státy či jejich vlády.

1.2 Role států v konfliktech

Státy se jako aktér mezinárodních vztahů angažují v konfliktech, jejichž jednání může průběh konfliktů ovlivňovat jak negativně, tak pozitivně. Záleží na tom, jakou roli zaujmou a jaké nástroje v průběhu konfliktů užijí. V následující části práce budou definovány různé role, které mohou státy v průběhu konfliktu zastávat.

První rolí, kterou se v této části práce budeme zabývat, je role agresora. Slovo „agrese“ pochází z latiny a znamená útočné napadení (Havránek 2011). Tento pojem se používá v běžném životě i v dalších sociálně vědních disciplínách. Mezinárodní vztahy a mezinárodní právo nejsou výjimkou. V rámci mezinárodního práva se na agresi nahlíží jako na „útok jednoho státu proti druhému, a to hlavně za použití ozbrojených sil“. V současné době je dle Charty OSN a mezinárodního práva takovéto chování nepřijatelné a nelegální (Adamová et al. 2001: 2).

V roce 1974 se konalo zasedání Valného shromáždění OSN, kde byla přijata definice agrese. Pojem agrese je především chápáno užití ozbrojených sil státem proti svrchovanosti, územní celistvosti nebo politické nezávislosti jiného státu či užití postupu, jenž se neslučuje se zásadami obsaženými v Chartě OSN.

Za agresivní činy se považuje:

- a) invaze/útok ozbrojených sil na území jiného státu či vojenská okupace;
- b) bombardování či užití jiných zbraní vůči území druhého státu;
- c) blokáda přístavů nebo pobřeží;
- d) napadení pozemních, námořních či leteckých sil jiného státu;
- e) použití ozbrojených sil nacházejících se na území jiného státu, jež by porušovalo dohodnuté podmínky pobytu;
- f) konání státu, který umožnil jinému státu využití jeho území k vykonání agrese proti třetímu státu;
- g) vyslání ozbrojených sil/žoldněřů za účelem použití síly vůči jinému státu.

(Padrnos 2014: 5)

Od slova agrese tedy můžeme odvodit a následně i definovat pojem agresor. Agresora tedy definujeme jako aktéra mezinárodních vztahů, který jedná proti mezinárodnímu právu a za použití ozbrojených sil ohrožuje jiného aktéra za účelem nějakého zisku. S ohledem na téma práce bude tímto aktérem stát, nicméně mohou být i jiní aktéři (ozbrojené skupiny, etnické skupiny, jednotlivci atd.).

V rámci konfliktů může stát také vystupovat v roli intervenujícího aktéra. Intervence v obecné definici znamená „*zásah, zákrok v něčí prospěch*“ (Petráčková – Kraus 1998: 342). Intervenující aktér by se dal definovat jako aktér, který přímo, či nepřímo zasahuje do probíhajícího konfliktu. Přímá účast v konfliktu znamená přímé vojenské zapojení do bojů probíhajícího konfliktu. Nepřímo může intervenující aktér zasahovat do konfliktů vojenskou, diplomatickou nebo ekonomickou podporou jedné či více bojujících stran. Takto může stát podporovat buď nestátní ozbrojené skupiny, jež se snaží o svržení režimu jiného státu (OSN 1970), nebo naopak režimy jiných států, které se brání povstalcům či separatistickým skupinám apod. Za nepřímou účast se dá také

považovat uvalení sankcí vojenské, diplomatické či ekonomické povahy proti jedné či více z bojujících stran. Intervenující aktér zasahuje do konfliktu s cílem zastavit boje a přimět nepřátelené strany k jednání nebo z důvodu ohrožení jeho zájmů v konfliktní oblasti. Svým zásahem se snaží i nadále si zajistit například přístup ke strategickým surovinám, oslabit nepřítele nebo ovlivnit změnu režimu. Pro takovýto zásah musí mít intervenující aktér dostatek finančních a vojenských kapacit (Kathman 2011: 849).

Pozitivně ovlivňovat průběh konfliktu lze v roli zprostředkovatele ve vyjednávání neboli mediátora. *Mediace*⁴ je „*způsob pokojného řešení mezinárodních sporů, přičemž ve sporu dvou států vystupuje další jako zprostředkovatel*“ (Petráčková – Kraus 1998: 485). K mediaci se přistupuje v bodě polarizace konfliktu, kdy jeho strany nejsou schopny spolu komunikovat, a tudíž není možné využít vyjednávání. Mediátor je neutrální třetí strana, která asistuje při vyjednávání, nedělá samostatná rozhodnutí za aktéry konfliktu, ale pomáhá, aby se shodly na společném řešení. Někdy mediátor může dávat návrhy na možná řešení sporu (Kazanský 2013: 76–77).

Další roli, kterou může stát zastávat, je poskytovatel dobrých služeb. Při poskytování dobrých služeb jsou nezainteresované státy nebo jiní aktéři nápomocni při zahájení a průběhu jednání ohledně sporných témat. Stejně jako u mediátora se na poskytovateli dobrých služeb musí obě/všechny sporné strany shodnout. Nicméně na rozdíl od mediátora, který může předkládat různé návrhy na řešení sporu, se činnost poskytovatele dobrých služeb omezuje na snahu přivést sporné strany k jednání a v zásadě dělá to, o čem strany konfliktu požádaly, což znamená, že například informuje jednu stranu o stanoviscích té druhé, poskytuje věcné a osobní služby, které jsou důležité pro průběh jednání (Potočný – Ondřej 2006: 241)

⁴ *Mediace* je svého druhu také zásah do konfliktu, ale od přímo či nepřímo zapojených aktérů v boji se liší tím, že je striktně neutrální a nepodporuje ani jednu z bojujících stran, jen napomáhá k dosažení příměří, respektive míru mezi bojujícími stranami.

Při řešení konfliktů může stát vystupovat také v roli arbitra. Arbitráž se považuje za alternativu tradičních způsobů řešení konfliktů. Během arbitráže je stanoven rozhodce, jehož úkolem je vyhodnocovat důkazy, argumenty, svědectví a nakonec vynést rozhodnutí (Kazanský 2013: 78). V *Akademickém slovníku cizích slov* je arbitráž definována jako „řešení sporů mezi státy pomocí rozhodců, jež si sporné strany zvolí“ (Petráčková – Kraus 1998: 67). Arbitr je tedy rozhodce, na kterém se všechny strany sporu dohodly, neboť do řešení sporů již nezasahují, o výsledném řešení rozhoduje rozhodce.

Další rolí, kterou se budeme zabývat, je garant bezpečnosti. Pojem „garant bezpečnosti“ je často využíván v souvislosti s mezinárodními organizacemi, jako jsou NATO a OSN, nebo s mocnými státy, jako jsou například Spojené státy americké. U této role nejprve vysvětlíme, co znamenají jednotlivé pojmy – *garant* a *bezpečnost*. Poté představíme definici pojmu „garant bezpečnosti“, jež bude relevantní pro tuto bakalářskou práci.

Než uvedeme význam slova garant, bylo by dobré nejprve vysvětlit slovo garance. V *Akademickém slovníku cizích slov* je uvedeno, že pojem garance pochází z francouzštiny a nejzákladnější význam je jistota nebo záruka. Také může znamenat převzetí/poskytnutí záruky (Petráčková – Kraus 1998: 257). Tudíž garant je někdo, kdo poskytuje záruky za něco nebo někoho.

Oproti prvnímu vymezenému pojmu bude vysvětlení termínu bezpečnost o něco komplikovanější, neboť je to důležitý pojem v oblasti bezpečnostních studií a existuje mnoho možností, jak bezpečnost definovat. Pojem bezpečnost se užívá v mnoha různých vědních disciplínách, tudíž dochází k odlišnostem v definicích, neboť se často vztahují k absenci různých typů hrozeb. Takto vytvořené definice pojímají bezpečnost jako ideální stav, ale ne vždy lze hrozby plně eliminovat. Tudíž v *České bezpečnostní terminologii* je bezpečnost definována jako „stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt (zpravidla národní stát, popř. i mezinárodní organizaci) a jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících i potencionálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat“ (Mareš 2003: 11–13).

Dle takto vysvětlených jednotlivých pojmů můžeme garanta bezpečnosti definovat jako aktéra, který disponuje dostatečnými kapacitami, jež mu umožňují zajistit si bezpečnost do takové míry, že může poskytovat nebo převzít bezpečnostní záruky za aktéra, který je vojensky slabší a na zajištění bezpečnosti nemá sám dostatek kapacit.

Garance bezpečnosti znamená dohodu (bilaterální či multilaterální) o spojenectví mezi nerovně postavenými státy. Stát disponující větší vojenskou silou přijímá povinnost chránit nezávislost a územní celistvost slabšího státu. Aby garance bezpečnosti byly účinné, garantující stát musí být spolehlivý a také musí mít určitou mezinárodní prestiž. Pokud jde o unilaterální poskytování bezpečnostních záruk, jsou garantem většinou velmoci, které tímto jednáním sledují vlastní strategické zájmy (například udržení postavení v určitém regionu, vliv nad strategickým územím) (Dowty 1972: 254–256).

2 Role USA ve vybraných ozbrojených konfliktech Blízkého východu

V této praktické části bakalářské práce se zaměříme na čtyři vybrané konflikty, které probíhaly či stále probíhají na Blízkém východě v letech 2011 až 2015. Těmito konflikty budou konflikt v Iráku, kde se Spojené státy americké snaží zastavit postup militantního hnutí s názvem Islámský stát, na probíhající občanskou válku v Sýrii a na konflikt v Libyi (2011).

2.1 Irák a boj proti Islámskému státu

2.1.1 Islámský stát (IS)

V období let 2011 až 2015 se Islámský stát stal jednou z nejnebezpečnějších teroristických skupin, která ohrožuje stabilitu a mír nejen v regionu Blízkého východu, ale i po celém světě. Tato teroristická skupina byla založena již v roce 1999 a jejím zakladatel byl Abú Musab az-Zarkáví (Friedland 2015: 7–8). Skupina existovala již přes deset let, než se naskytla příležitost pro jejich expanzi. Možnost růstu a více prostoru pro jejich akce poskytla situace na Blízkém východě po roce 2011, kdy proběhl proces arabského jara. V Iráku došlo ke zhoršení politické situace, když se irácký premiér Núrí Málíkí projevil jako nevhodný vůdce. Ve svém postavení podnikl kroky, které měly za následek vyloučení sunnitských vůdců z vlády, potlačil jejich politické hnutí a dokonce nařídil nasazení vojenských sil v sunnitských částech Iráku. Vše přispělo ke zhoršení vztahů sunnitských obyvatel s většinou šíitskou iráckou vládou, což vyústilo v roce 2013 v otevřený boj (Newsweek Global 2014: 4).

Dá se tedy říci, že Islámský stát těží ze sektářského konfliktu probíhajícího v zemi, neboť sunnitští obyvatelé Iráku jsou nyní ochotni podporovat jakoukoli skupinu, která by zvýšila jejich vliv. Dále pak jsou pro expanzi IS vhodné podmínky v selhávajících státech (*failed states*), kde je nedostatek politického vládnutí a bezpečnosti, což má za následek, že vláda není schopná kontrolovat celé území. Tato situace je příležitostí pro militantní skupiny, aby dobyly části území státu.

Díky těmto podmínkám a zklamání obyvatelstva z vládnoucí elity má Islámský stát dobré možnosti, aby se uchytil anebo našel nové stoupence (Barrett 2014: 5–6).

Islámský stát ovládá řadu území nejen v Iráku, ale i v Sýrii. Významných územních zisků dosáhl hlavně v období na konci roku 2013 a v roce 2014. V tomto období islámští bojovníci převzali kontrolu nad syrským městem Rakka, zabrali část území ve městech Fallúdža a Ramadí v provincii Anbar. V červnu 2014 došlo k bojům v severním Iráku, kde se Islámskému státu podařilo ovládnout Mosul a hraniční území mezi Irákem a Sýrií (Friedland 2015: 11).

I přes dlouhodobé působení skupiny v Iráku a pak i v Sýrii se do povědomí široké veřejnosti po celém světě zapsala až v okamžiku, kdy 29. června 2014 oznámila vznik chalífátu. Vůdce skupiny Abú Bakr al-Baghdadí byl prohlášen za chalífu a vůdce všech muslimů. Současně s tímto aktem byly ostatní džihádistické skupiny vyzvány, aby přísahaly poslušnost chalífátu. Oznámena byla také změna jména z původního jména Islámský stát v Iráku a Levantě bylo odstraněno územní omezení a nyní se nazývají pouze Islámský stát (Aljazeera 2014). V listopadu 2014 Baghdadí oznámil, že některé džihádistické skupiny již věrnost přísahaly. Skupiny byly z několika států, například z Egypta, Jemenu, Libye a Saúdské Arábie. Nicméně mnoho muslimských vůdců včetně těch, kteří jsou vůdci dalších teroristických skupin (jako například Ajmán Zavahrí vůdce Al-Káidy), odmítlo přísahat věrnost chalífátu (Friedland 2015: 23–25).

Vyhlášením chalífátu by se mohlo zdát, že Islámský stát opravdu usiluje o sjednocení všech muslimů ve světě, nicméně v praxi to znamená sjednocení pouze těch, kteří vyznávají stejný výklad islámu jako Islámský stát (Barrett 2014: 17–18). Tudiž veškeré náboženské menšiny (i šíité) a lidé bez vyznání na území, jež kontroluje Islámský stát, čelí teroru. Lidé jsou ze svých domovů vypuzeni, je jim zabírán majetek, jsou nuceni konvertovat. Jsou na ně často podnikány útoky či jsou unášeni. Křesťané a židé mají pouze tři možnosti.

Mohou konvertovat, zaplatit *jizyah*⁵ nebo je čeká smrt (Blanchard – Humud 2016: 17).

Islámský stát nebojuje jen proti nepravým muslimům a jiným náboženským menšinám, čímž se snaží eliminovat lokální a regionální opozici, ale zastává protiamerický a celkově protizápadní postoj. Při snaze vyvolat u obyvatel Iráku protiamerickou náladu a oslabit postavení USA na Blízkém východě, využívá toho, že americká administrativa podporovala většinově šiitskou vládu v Iráku za premiéra Malikího. IS také označil americké spojence jak v regionu, tak i v Evropě za cíle. Vůdci Islámského státu neustále nabádají podporovatele po celém světě, aby prováděli útoky proti americkým spojencům, jejich zařízením a zájmům (Ibidem: 19).

Jejich výzvy bývají často vyslyšeny, což dokazuje série útoků mimo území Iráku a Sýrie. Radikálové útočili například v Austrálii, Kanadě, Dánsku. Nicméně prozatím Západ nejvíce zasáhly útoky ve Francii, když 11. ledna 2015 byl proveden útok na redakci Charlie Hebdo a 13. listopadu 2015, kdy byly provedeny útoky na několika místech v Paříži, včetně sebevražedného útoku před stadionem a střelby na rokovém koncertě v klubu Bataclan. Na území Blízkého východu byly provedeny útoky například v Saúdské Arábii, Jemenu nebo Egyptě (Yourish – Watkins – Giratikanon 2016).

Nebezpečí Islámského státu tkví také v tom, že si dokáže spolehlivě zajistit vlastní finanční zdroje. Peníze získává z ropy, daní, které platí obchodníci i jednotlivci. Dále pak vybírá mýto na pozemních komunikacích, prodává ukradená zařízení, unáší lidi a požaduje za ně výkupné. Někaké finanční zdroje plynou i z darů donorů (Barrett 2014: 10).

Z tohoto krátkého popisu, který obsahuje vznik a činnost Islámského státu, můžeme vidět, že Islámský stát ohrožuje obyvatelstvo a náboženské menšiny na území, které ovládají. Dále ohrožují stabilitu států, ve kterých jsou přítomni. Celkově jsou hrozbou pro stabilitu Blízkého východu a svou teroristickou činností

⁵ Platba nemuslimských obyvatel muslimské většině, aby si zajistili jejich ochranu (Ibrahim 2014: 2).

ohrožují světový mír. Z těchto důvodů se mnoho států angažuje v boji proti nim. V další části práce se zaměříme na boj USA proti Islámskému státu.

2.1.2 USA a boj proti Islámskému státu

Spojené státy americké se v boji proti Islámskému státu angažují z důvodu ohrožení zájmů svých i svých spojenců na Blízkém východě. Těmito zájmy jsou zajištění dostatečných a bezproblémových dodávek ropy, ochrana Izraele a snaha zabránit šíření jaderných zbraní. Dále pak se Spojené státy snaží o prevenci terorismu a útoků proti území USA (Bayman 2015: 14). Islámský stát představuje hrozbu pro obyvatele Iráku a Sýrie, ohrožuje americký personál a americká zařízení v regionu Blízkého východu a je zodpovědný za smrt amerických občanů (například J. Foleyho nebo S. Sotloff) (Obama 2015). Všechny tyto důvody motivovaly USA k angažovanosti proti IS.

Spojené státy začaly svůj boj proti Islámskému státu v létě 2014, kdy začaly podnikat letecké útoky na území ovládané IS v Iráku. V září 2014 Obamova administrativa rozšířila nálety i na území Sýrie (SIPRI 2015: 3). I když Obama zaměřil kampaň proti Islámskému státu hlavně na území Iráku, neboť na tomto území mají zdroje, základny a mají navázané vztahy se současnou vládou, což v Sýrii nemají, uvědomil si, že aktivitu Islámského státu na území Sýrie nelze přehlížet. Nicméně nálety zaměřil hlavně na oblasti, které využívají bojovníci IS k přechodu mezi Irákem a Sýrií (Kaplan 2016: 55).

V září 2014 Obama podal návrh na zformování mezinárodní koalice, která bude mít za cíl oslabit a nakonec zcela zničit Islámský stát. S jejím utvořením a participací v ní souhlasilo šedesát států, které nabídly přispět buď vojenskými jednotkami nebo finančními či materiálními zdroji. Koalice se řídí strategií, která obsahuje pět oblastí. Každou z nich vedou dva státy z koalice.

Těmito oblastmi jsou:

- a) podpora vojenských operací, budování kapacit, výcvik;
- b) snaha zastavit příchod mnoha zahraničních bojovníků;
- c) odstříhnout IS od zdrojů financování;

- d) poskytovat humanitární pomoc;
- e) odhalit pravou povahu IS.

(McInnis 2015: 1)

Nicméně strategie koalice se trochu liší od té, kterou samostatně přijaly Spojené státy. Tato strategie obsahuje pět oblastí, na něž se zaměřuje i koalice, ale je rozšířená o podporu efektivní vlády v Iráku; snahu, aby IS nenalezl bezpečné útočiště v žádném státě; posílení výzvědných složek; ochranu vlasti (Office of the Press Secretary 2014).

I přes takto komplexně definovanou strategii bylo dosaženo pouze dílčích úspěchů. Příkladem může být to, že Islámský stát v roce 2015 utrpěl ztráty v Tikrítu, Baiji nebo v Ramadí. V Sýrii ztratil nějaká území na severu země (Blanchard – Humud 2016: 2). I když se podařilo působení IS územně omezit, koalici ani USA se nepodařilo zabránit pronikání zboží i osob na území a z území ovládaného Islámským státem. Dle odhadů do Sýrie a Iráku cestovalo přes dvacet tisíc zahraničních bojovníků od roku 2011. Z toho se usuzuje, že pět tisíc bojovníků pochází z Evropy (Kirk 2015). Nepodařilo se ani omezit nábor nových členů, který i nadále probíhá po celém světě. Existence míst, jako je čtvrť Molenbeek v Bruselu, je toho důkazem, neboť jsou známé hlavně tím, že zde dochází k náboru a výskytu radikálních extrémistů. Nicméně snaha překazit nábor Islámského státu není jednoduchý úkol, protože Islámský stát pro svoji propagandu dobře využívá sociálních médií (The Soufan Group 2015: 10–11). V současné době jsou největší hrozbou pro Spojené státy právě tyto náborové akce a lidé nacházející se na území USA, kteří byli již radikalizováni jejich ideologií (Stern 2015: 68).

Při boji proti Islámskému státu se Spojené státy spoléhají hlavně na cílené nálety za pomoci ozbrojených dronů. Tato metoda bývá často kritizována, neboť je závislá na přesnosti informací od výzvědných agentur a není možné se zcela vyhnout civilním obětem, což vyvolává obavy, že špatně cílený útok může vytvořit nový prostor pro nábor nových členů, nebo může vyprovokovat teroristický protiúder (Stern 2015: 64–65). Od roku 2014 bylo provedeno přes deset tisíc

náletů na území Iráku a Sýrie. Nejdříve bylo cílem zastavit jednotky Islámského státu a snížit riziko, které představují pro americké zaměstnance a náboženské menšiny v severním Iráku. Následně se nálety spíše staly jakousi podporou pozemních operací iráckých a kurdských jednotek. Vzdušné operace byly také zaměřeny na to, aby znemožnily přístup IS k syrsko-tureckým hranicím (Blanchard – Humud 2016: 22).

V rámci boje s Islámským státem poskytují Spojené státy americké asistenci a dodávky zbraní irácké vládě, ale i dalším zainteresovaným stranám konfliktu (například kurdským jednotkám). Nicméně s ohledem na politickou a náboženskou roztržičnost Iráku i Sýrie by armádní zásoby mohly vyostřit násilí mezi různými militantními skupinami (SIPRI 2015: 3). Nicméně Spojené státy vyslaly do Iráku kolem 3 700 amerických vojenských zaměstnanců. Část z nich má za úkol radit a pomáhat iráckým jednotkám, shromažďovat informace o Islámském státu a zajišťovat bezpečnost americkým zaměstnancům a zařízením. Další zajišťují trénink pro ISF (*Iraqi security forces*) a kurdské pešmerga. Američtí zaměstnanci nicméně netrénují a neradí iráckým jednotkám, které jsou nasazeny přímo v boji, ale jsou tam hlavně za účelem ochrany. V roce 2015 například byli nápomocni při některých operacích kurdských pešmerga, které byly prováděny v relativně bezpečném prostředí. Dále pak byli užiteční při identifikaci cílů pro americké nálety, jež byly provedeny v listopadu 2015 v Sindžáru (Blanchard – Humud 2016: 23–24).

O podobný program se Spojené státy pokusily i v Sýrii. Zde měly v plánu trénovat a zbraněmi zásobovat vybrané skupiny, které dle jejich názoru měly dostatečnou motivaci k tomu, aby získaly zpět syrské území, jež bylo zabráno Islámským státem. Program měl hlavně pomoci Kurdům, se kterými již USA spolupracovaly na operacích proti IS. Nicméně tento program provázela řada problémů. Spojené státy vyškolily něco kolem pěti tisíc bojovníků, ale v Sýrii jich byl nasazen pouhý zlomek z tohoto množství. Na další problém poukázal údajný incident, kdy jeden z vyškolených velitelů předal americké zbraně a vozidla do rukou bojovníků z An-Nusry (Pizzi 2015). Objevily se i zprávy, které tvrdily, že někteří z vycvičených vojáků zběhli k An-Nusře. Nicméně americké ministerstvo obrany

tato obvinění odmítá a tvrdí, že veškeré dodané zbraně a vybavení má pod kontrolou Syrská svobodná armáda (Ferdinando 2015a). To však nemění nic na tom, že tento program byl velice kritizován kvůli jeho neefektivnosti a vysokým nákladům na trénink syrských rebelů, tudíž Pentagon přerušil přesun nově vycvičených bojovníků zpět do Sýrie a došlo k pozastavení programu (Mehta 2015).

Tento přístup, který Spojené státy americké zvolily, je poněkud limitující k dosažení jasných a rychlých výsledků v boji proti Islámskému státu. Spoléhaní se pouze na strategii cílených náletů, informace od výzvědných složek a snahu o odstranění hlavních představitelů teroristických skupin nebude v případě IS příliš účinné. Tato strategie byla sice celkem úspěšná při boji s Al-Káidou, ale ta neovládala taková území jako Islámský stát a neměla ani tolik stoupenců (Bayman 2015: 12, 16). Nicméně Obamova administrativa odmítá zapojení pozemních amerických vojenských jednotek v Iráku. Nechtějí se nechat zatáhnout do dalšího zdlouhavého konfliktu, jako byly války v Iráku a Afghánistánu. Dle jejich názoru by do pozemních operací měly být nasazeny hlavně jednotky místních skupin. Obama však předložil návrh oprávnění na limitované užití vojenských sil, dle kterého by za výjimečných okolností byly povoleny pozemní operace. Výjimky by se například týkaly záchranných operací nebo vojenských akcí proti vedoucím představitelům Islámského státu (Obama 2015).

Spojené státy si uvědomují, že IS nelze porazit pouze vojenskou silou na územích, jež Islámský stát ovládá, proto se při pokusech tuto teroristickou skupinu oslabit zaměřují i na jiné oblasti. V rámci mezinárodní snahy degradovat Islámský stát podpořily Spojené státy několik rezolucí Rady bezpečnosti OSN, například rezoluci 2170, která byla přijata v srpnu 2014 a požaduje po všech členských státech, aby přijaly opatření, jež by zabránila příchodu nových zahraničních bojovníků do Iráku a Sýrie a s využitím mezinárodního práva přivedla tyto bojovníky IS a dalších teroristických skupin před spravedlnost. Dále pak USA podpořily rezoluci 2178, dle níž by členské státy měly zabránit tomu, aby docházelo k náboru nových členů, organizování, přesunu či zásobování jednotlivců, kteří cestují do jiného státu s cílem infiltrace a plánování teroristického útoku.

V únoru 2015 byla vydána rezoluce 2199, která potvrdila sankce na jednotlivce či subjekty, již poskytují pasivní nebo aktivní finanční podporu Islámskému státu a jiným teroristickým skupinám (Blanchard – Humud 2016: 26).

Jak bylo již výše zmíněno, nebezpečnost Islámského státu také tkví v tom, že si dokáže zajistit velké množství finančních zdrojů, dokonce je považován za nejbohatší teroristickou organizaci na světě. Z toho důvodu se Spojené státy snaží narušit jejich financování. Spolupracují s iráckou vládou na uzavření zhruba devadesáti bank, které se nachází na území ovládaném Islámským státem. Snaží se odstříhnout IS od mezinárodních finančních kanálů, a proto USA uvalily sankce na více než třicet jednotlivců (vysokých velitelů IS nebo finančníků). Pracují na nepropustnosti státních hranic, aby Islámský stát nemohl provádět přeshraniční transakce. Za obzvláště důležité považují uzavření turecké hranice. Hodně financí získává Islámský stát také díky produkci ropy. K zamezení přístupu IS k tomuto zdroji využívají Spojené státy společně s koalicí partnerů nálety a bombardování (Petroff – Pagliery 2015).

USA se také snaží zabránit přílivu nových zahraničních bojovníků na území Iráku a Sýrie. Řada amerických agentur (například *Ministerstvo zahraničních věcí* nebo *Ministerstvo vnitřní bezpečnosti*) se snaží monitorovat a vyhodnocovat, jak velkou hrozbu představuje příchod nových zahraničních bojovníků (Blanchard – Humud 2016: 28). Je odhadováno, že v průběhu náletů bylo zabito kolem deseti tisíc bojovníků, nicméně ti byli rychle nahrazeni nově přichozími zahraničními bojovníky. Po vyhlášení chalífátu a změně strategie při šíření džihádistické propagandy došlo k nárůstu počtu nově přichozích (Homeland Security Committee 2015: 8, 10). Spojené státy se sice tomu snaží zabránit, nicméně nemají definovanou komplexní strategii pro boj proti tomuto problému a nejsou příliš úspěšní, což dokazuje fakt, že pouze dvacet osm jedinců bylo zastaveno dříve, než opustili USA a přidali se k Islámskému státu. Zhruba čtyřicet se jich vrátilo již zpět ze Sýrie a Iráku (Ibidem: 22–13).

Dle tohoto vidíme, že Spojené státy americké se v tomto konfliktu angažují několika způsoby, a to hlavně strategickými nálety, podporou skupin bojujících proti Islámskému státu, která zahrnuje jak politickou, tak ekonomickou i vojenskou podporu. Snaží se o přerušování financování Islámského státu a přílivu dalších zahraničních bojovníků. Velký podíl měly také na zformování mezinárodní koalice. Sice se přímo neangažují v pozemních akcích, ale do konfliktu zasahují, tudíž bychom zde mohli říci, že v tomto konfliktu Spojené státy americké zastávají roli intervenujícího aktéra.

2.2 Ozbrojený konflikt v Sýrii

2.2.1 Začátek a průběh občanské války

Konflikt v Sýrii bývá často předmětem debat vědců i politiků po celém světě, nicméně neexistuje konsensus ohledně toho, jak by se tento konflikt měl řešit nebo jakých nástrojů by mělo být použito k jeho ukončení. I začátek a průběh povstání v Sýrii se liší od zemí, kde proces arabského jara proběhl a vyústil v pád několika režimů. V Sýrii je situace komplikovanější, neboť mnoho vnějších aktérů (například Írán, Saúdská Arábie, Rusko) zde mají své zájmy, a tudíž se snaží ovlivňovat průběh konfliktu. Situace v Sýrii přispěla i k většímu napětí mezi Spojenými státy a Ruskem (Hashemi – Postel 2013: 5–7).

V lednu 2011 před vypuknutím povstání poskytl prezident Bašár Asad rozhovor pro *Wall Street Journal*, ve kterém s jistotou tvrdil, že Sýrie by podobné protesty, jako proběhly v Tunisku nebo Egyptě, bez větších obtíží přestála (Sahner 2014: 148). Na konci ledna 2011 došlo k incidentu, kdy se muž jménem Hasan Alí Akleh polil olejem a zapálil. Tento protestní akt neměl stejný účinek, jako když se zapálil Boazízi v Tunisku, a nevedl hned k povstání. Vše se změnilo začátkem března, když se několik studentů inspirovalo slogany z egyptského povstání a na zeď své školy napsali „pryč s vládou“, ale místo slova pro vládu užili výrazu *nizam*, což v překladu znamená režim. V souvislosti s tímto politicky vyznívajícím graffiti byli studenti zatčeni a odvezeni do Damašku k výslechu. Existuje podezření, že byli i mučeni (Lesch 2012: 55–56). Tento incident byl

důvodem k protestům, které proběhly 15. března 2011 v Daraa. Protestujících bylo nejprve několik stovek a většinou to byli příbuzní zatčených studentů, kteří žádali jejich propuštění. Nakonec se dav rozrostl na několik tisíc a požadavkem nebylo jenom propuštění dětí, ale i provedení politických reforem (Ibidem: 55–56).

Protesty se rychle rozšířily i do dalších syrských měst. Příkladem může být Banjás, Homs nebo některá předměstí Damašku. Nasazené bezpečnostní jednotky, které se s těmito nepokoji měly vypořádat, používaly nejprve vodní děla, slzný plyn a nakonec použily i střelbu. Ve snaze uklidnit nepokoje v zemi nabídl prezident Asad provedení několika politických reforem, propustil některé politické vězně, navrhl zvýšení platů státním zaměstnancům a umožnil, aby vznikly nové politické strany. Nicméně tyto sliby lidi nepřesvědčily a protesty pokračovaly i nadále, proto syrská vláda přijala nová opatření. Například prezident Asad vyslal šest tisíc vojáků, aby oblehli město Daraa. Vyústilo to v situaci, kdy lidé v Daraa byli odstrihnuti od dodávek vody, potravin i elektřiny (Atwan 2015: 107–108).

Za další zlom v průběhu konfliktu by se daly považovat informace o užití chemických zbraní proti civilistům. Dle některých zdrojů mělo být těchto zbraní užito již na konci roku 2012 (Blanchard – Humud – Nikitin 2015: 25). K nejhoršímu útoku došlo 21. srpna 2013, kdy byla zasažena dvě předměstí Damašku kontrolovaná opozicí. K útoku byl zřejmě užit chemický plyn známý jako sarin. Dle *Human Rights Watch* nalezené důkazy poukazují na to, že za útoky byla syrská vláda a její bezpečnostní složky, ale ta veškerá tato obvinění popírá a z chemických útoků obviňuje opoziční skupiny (Human Rights Watch 2013).

Protesty se proměnily v nerovný ozbrojený konflikt s tím, jak Asadův režim stupňoval brutalitu zásahů vůči civilnímu obyvatelstvu. V reakci na to se začaly utvářet brigády rebelů a opoziční skupiny, které bojovaly s vládními bezpečnostními složkami o kontrolu nad městy (BBC 2016). Dle odhadů z ledna 2015 se počet povstalců pohyboval mezi 75 tisíci až 115 tisíci, přičemž byli organizováni do více než tisíce pěti set skupin s různorodými politickými záměry. Mezi tyto skupiny jsou započítány i ty extrémistické, jako je Islámský stát nebo An-Nusra (Blanchard – Humud – Nikitin 2015: 9). Z tohoto je vidět, že proti

Asadově vládě se zformovalo mnoho opozičních skupin, tudíž není možné zde zmínit všechny. Z tohoto důvodu v práci uvedu pouze některé, které jsou nějakým způsobem důležité v souvislosti se spoluprací s USA.

V létě 2011 se začala formovat opoziční skupina s názvem Svobodná syrská armáda (*Free Syrian Army*). Tato skupina byla tvořena z vojenských dezertérů, kterých nebylo mnoho, neboť armáda zůstala k Asadovi poměrně loajální. Další část této skupiny tvoří řada nezkušených dobrovolníků. Sídlo měli v Turecku a jejich jediným cílem bylo sesazení Bašára Asada. Nicméně zde neexistovala žádná strategická či politická kontrola. Tato opoziční skupina se sice zdála vhodná pro spolupráci s USA, ale kvůli absenci vlády práva se mnoho různých území ocitlo pod kontrolou různých warlordů a skupina ztratila důvěryhodnost (Atwan 2015: 125–127). Další opoziční skupinou, zformovanou již v roce 2011, je Syrská národní rada (*The Syrian National Council*). Tato skupina se chtěla stát alternativou k syrské vládě a být jakousi spojkou pro kontakt s mezinárodním společenstvím. Mezi jejich cíle patřilo hlavně svržení režimu pomocí právních prostředků, zajištění nenásilného charakteru syrské revoluce nebo zajištění národní suverenity. Odmítali mezinárodní intervenci (BBC 2013). Nicméně si nedokázali získat širší podporu v Sýrii a nelze ji již považovat za zástupce syrského lidu, což je jedním z důvodů, proč skupina přestala být důležitá při spolupráci s USA (Erlich 2014: 117).

V listopadu 2012 vznikla Národní koalice pro syrské revoluční a opoziční síly (*National Coalition for Syrian Revolutionary and Opposition Forces*). Tato skupina chce zajištění absolutní národní suverenity a nezávislost pro Sýrii, svržení režimu, zadržení osob, které jsou odpovědné za zločiny proti syrskému lidu, aby se ze zločinů následně zodpovídaly. Koalice vyzvala opozici, aby se sjednotila pod vedením jedné skupiny (BBC 2013). Tato skupina měla obdobný problém jako Syrská národní rada, také selhala v zajištění si širší podpory syrské opozice (Erlich 2014: 117).

Probíhající konflikt znamená vážný problém především pro syrské občany. Od počátku povstání v roce 2011 do srpna 2015 v Sýrii zemřelo přes 250 tisíc lidí včetně 10 tisíc dětí. Na území Sýrie bylo vysídleno 12 milionů lidí, z toho čtyři miliony uprchly do sousedních států (UN 2015). Nadále pokračující konflikt bude stále zhoršovat kritickou situaci v zemi.

2.2.2 Angažovanost USA v syrském konfliktu

Občanská válka v Sýrii je další významný ozbrojený konflikt na Blízkém východě, který začal v důsledku arabského jara v roce 2011 a ještě se ho nepodařilo ukončit. Možná se zdá, že přímo neohrožuje americké národní a strategické zájmy, neboť dle některých autorů (například Erlich 2014: 119, Pollack 2014: 2) zde Spojené státy žádné zájmy nemají. Nicméně USA mají strategické zájmy v sousedních státech Sýrie. Příkladem může být Turecko, které je jedním ze spojenců NATO v regionu Blízkého východu, nebo Irák, jenž je významným producentem ropy. Hlavními důvody, proč se USA do konfliktu zapojily, bylo, že nastalá situace ohrožuje zájmy amerických spojenců v oblasti a také přispívá k rozšiřování vlivu teroristických skupin, jako je Islámský stát nebo Al-Káida (Pollack 2014: 2). Do konfliktu se také zapojily z důvodu přesvědčení, že pokud Obamova administrativa nedokáže tento problém vyřešit, může konfliktní situace v Sýrii poškodit vitální zájmy USA. Vliv na rozhodování, zda by se Spojené státy měly v konfliktu angažovat, také mělo i to, že syrská občanská válka si vyžádala již mnoho obětí (především z řad civilního obyvatelstva) a byly podniknuty útoky za použití chemických zbraní (Mearsheimer 2014: 9).

Spojené státy se sice začaly angažovat v syrském konfliktu, nicméně jejich prvotní reakce na začínající povstání byla poněkud rozpačitá. Obamova administrativa vydala 24. března 2011 prohlášení, ve kterém odsoudila brutalitu zásahů při potlačování demonstrací (Office of the Press Secretary 2011). Stejně tak Ministerstvo zahraničí vyzvalo Damašek, aby byly provedeny slibované reformy a aby vláda přijala odpovědnost za násilné zákroky proti povstalcům (Lesch 2012: 151). Z tohoto je patrné, že se Spojené státy snažily vyvíjet politický tlak na syrskou vládu, ale na druhou stranu se vyhýbaly přímé kritice syrského

prezidenta Bašára Asada (Ibidem: 151). USA přistupovaly k událostem v Sýrii opatrně, neboť nechtěly přispět k vyostření konfliktní situace, která by následně mohla vyžadovat vojenský zásah, čemuž se chtěly vyhnout.

Obama přijal multilaterální přístup, neboť si uvědomoval, že politický tlak pouze ze strany Spojených států nebude účinný, proto potřeboval podporu i dalších aktérů. Zejména se obrátil na OSN, EU, ale i na Arabskou ligu. Jasnou podporu americkým snahám vyjádřila EU tím, že následovala příkladu USA a uvalila ekonomické sankce a ropné embargo na Sýrii (Ibidem: 158–159). Arabská liga se také snažila vyvíjet politický tlak na Sýrii, vyzvala syrskou vládu, aby ukončila násilí, propustila politické vězně a přistoupila k dialogu s opozicí. V tomto Sýrie selhala, proto Arabská liga uvalila ekonomické a diplomatické sankce na Sýrii a také bylo ukončeno členství Sýrie v Arabské lize (Küçükkeleş 2012: 7). Byla i snaha schválit několik rezolucí v Radě bezpečnosti OSN, nicméně její rozhodování bylo blokováno, neboť Rusko a Čína vetovaly všechny rezoluce týkající se Sýrie (Atwan 2015: 110).

Prvním aktivnějším krokem v přístupu k událostem v Sýrii, který USA podnikly, bylo uvalení nových sankcí. Tímto způsobem reagovaly na stupňující se násilí ze strany syrské vlády. První sankce byly uvaleny v dubnu 2011. Zablockovaly majetek syrských úředníků a dalších osob odpovědných za porušování lidských práv, včetně těch, kteří byli zapojeni do represí. Tyto sankce se však prozatím nevztahovaly na Bašára Asada. Na jeho osobu byly uvaleny sankce až v květnu 2011. K dalšímu rozšíření sankcí došlo v srpnu 2011. Těmi Obamova administrativa nařídila zablockovat majetek příslušníků syrské vlády, zakázala nové investice amerických občanů v Sýrii, stejně tak zakázala vývoz nebo prodej služeb, dovoz ropy nebo ropných produktů syrského původu a americkým osobám zakázala zapojovat se do jakýchkoliv transakcí spojených se syrským ropným průmyslem (U. S. Department of State [nedatováno]). K dalšímu rozšiřování sankcí došlo v dubnu 2012. Ty byly reakcí na porušování lidských práv. Určeným osobám byl zastaven majetek a dostaly zákaz vstupu na území Spojených států. O měsíc později následovalo další rozšíření již stávajících sankcí (OFAC 2013: 3–4). Nicméně ty neměly takovou váhu, jako sankce vyhlášené

Evropskou unií, protože EU byla ve větším obchodním kontaktu se Sýrií, než kdy byly USA, tudíž hlavní tlak na Sýrii představovalo především evropské ropné embargo (Lesch 2012: 159).

Dalším způsobem, jak se Spojené státy angažovaly v syrském konfliktu, bylo vytvoření skupiny Přátel Sýrie. Tato skupina vznikla v roce 2012 pod záštitou americké ministryně zahraničí Hillary Clintonové. Byla vytvořena se záměrem poskytovat politickou a materiální pomoc rebelům a okamžitě nabídla záštitu Syrské národní radě a její zástupce vyzvala k účasti na jejich zasedáních. Vytvoření skupiny vyvolalo velký mezinárodní ohlas a na zahajovací schůzi bylo přítomno více než sedmdesát zemí, nicméně toto nadšení nevydrželo a v roce 2013 zůstalo pouze jedenáct států. Příčinou toho bylo, že se státy nemohly shodnout na tom, v jakém rozsahu by měla být pomoc poskytována (Atwan 2015: 111–112). Členství USA v této skupině představuje jeden ze způsobů, jak se Spojené státy angažují v syrském konfliktu, i když skupina není příliš významná.

Od června 2012 se Washington aktivně snažil o diplomatické urovnání konfliktu v Sýrii, když se zástupci USA účastnili mezinárodních konferencí v Ženevě a ve Vídni. Na první konferenci v Ženevě v červnu 2012 byl vytvořen rámec pro politické řešení situace v Sýrii, který zahrnoval uzavření příměří, ustanovení přechodné vlády, vyjednávání a nové volby. Na plánu se shodli stálí členové Rady bezpečnosti OSN a zástupci Arabské ligy, EU i OSN, nicméně na konferenci nebyli přítomni zástupci syrské vlády ani opozičních skupin (Smith 2016: 6), ale se závěry konference nakonec všichni souhlasili. Problémem však bylo, že se strany nedokázaly shodnout, jak by mělo být cílů dosaženo, což mělo za následek, že nebyly podniknuty žádné konkrétní kroky, aby byly principy realizovány v praxi. Kvůli zhoršující se situaci v Sýrii se zejména Spojené státy a Rusko snažily o obnovení jednání, k čemuž došlo v lednu 2014, kdy proběhla další konference v Ženevě⁶ (Daniel 2014). Zde již byli přítomni zástupci syrské vlády i opozice, nicméně nedošlo k žádnému zásadnímu průlomů v jednání, neboť zástupci syrské vlády odmítli projednávat požadavky opozice (Smith 2016: 6–7).

⁶ Někdy také označováno jako *Ženeva II*.

Další konference týkající se situace v Sýrii se uskutečnila na podzim 2015 ve Vídni. Byly zde přítomni regionální aktéři včetně Iránu a Saúdské Arábie, ale zástupci syrské vlády nebo opozičních skupin nebyli pozváni. Na této konferenci projevil značnou iniciativu americký ministr zahraničí John Kerry, který se ještě před začátkem konference setkal se svým ruským protějškem Sergejem Lavrovem, aby projednali některé kroky, které by měly být podniknuty k zvládnutí situace v Sýrii (Chulov 2015).

Od roku 2012 se sice Obamova administrativa aktivně snažila o dosažení diplomatického řešení mezi syrskou vládou a opozičními skupinami, nicméně již touto dobou podporovala vybrané opoziční skupiny, ale až v roce 2014 veřejně připustila, že se Spojené státy v konfliktu angažují (Blanchard – Humud – Nikitin 2015: 15). V červnu 2012 unikla zpráva do *New York Times*, že USA dodávají zbraně Svobodné syrské armádě. Dohled nad těmito dodávkami měli zajišťovat zaměstnanci CIA. Od roku 2013 měli zajišťovat i výcvik syrských rebelů (Erlich 2014: 118). Americký zákon FY2014 rozšiřoval pravomoci administrativy při financování a poskytování pomoci v Sýrii. Americká podpora se měla omezovat na vybrané neozbrojené opoziční skupiny a dodávky materiálu nezbrojního charakteru (například neprůstřelné vesty, brýle pro noční vidění, komunikační technologie atd.). Tato pomoc měla být poskytována v pravidelných intervalech od roku 2012. Z předchozího textu vyplývá, že podpora ozbrojených skupin nebyla povolena. Aby USA tuto činnost legalizovaly, odvolávala se Obamova administrativa na zákon o zahraniční asistenci z roku 1961⁷(sekce 552(c); sekce 614) (Blanchard – Humud – Nikitin 2015: 20–22).

⁷ Originální název zákona je *Foreign Assistance Act of 1961*. Dle sekce 552(c) zmíněného zákona byla poskytnuta pomoc Syrské opoziční koalici a Nejvyšší vojenské radě ve výši až 15 milionů dolarů ve formě nezbrojních komodit. Dle sekce 614 byla udělena autorizace pomoci z důvodu zajištění bezpečnostních zájmů USA, bez ohledu na jiná právní ustanovení v sekci 614(a)(1) (Office of the Press Secretary 2013).

Zákon FY2015 rozšiřuje zákon FY2014 a umožňuje financovat programy, jež se snaží zajistit potřeby civilistů zasažených syrským konfliktem.

Úkolem těchto programů je:

- a) ustanovit reprezentativní a odpovědné vládnutí v Sýrii;
- b) rozvíjet a realizovat politické procesy, které budou demokratické a transparentní;
- c) zajistit legitimitu opozici skrze přeshraniční programy;
- d) rozvíjet občanskou společnost a nezávislé sdělovací prostředky;
- e) podporovat hospodářský rozvoj Sýrie;
- f) zaznamenávat, vyšetřovat a stíhat porušování lidských práv;
- g) bojovat proti extrémistické ideologii.

(The Budget for Fiscal Year 2015 [nedatováno]: 922)

Nicméně financování těchto programů je podmíněno tím, že budou zavedena vhodná opatření ohledně dohledu a kontroly nad poskytovanou pomocí (Ibidem: 922). V praxi jsou tyto programy naplňovány prostřednictvím mezinárodních a nevládních organizací, které se snaží pomáhat lidem zasaženým konfliktem na území Sýrie, ale i v okolních státech (U. S. Department of State 2014).

V polovině roku 2014 Obamova administrativa podala žádost Kongresu ohledně financování programu na výcvik a vybavení prověřených Syřanů. Tento program měl být zřízen za účelem obrany civilistů před útoky ze strany syrského režimu a také k obraně USA, jejich spojenců a syrského lidu před extrémistickými skupinami. V červnu 2015 bylo vysláno několik stovek vojenského a podpůrného personálu do Sýrie na podporu tohoto programu. Administrativa plánovala, že do konce roku vycvičí tři tisíce prověřených Syřanů a v následujících letech 5 400, pokud bude Kongresem i nadále povoleno financování. Pověření američtí úředníci se spojili s různými opozičními skupinami, aby získali potencionální rekruty a s partnerskými státy měli spolupracovat na jejich prověření (Blanchard 2015: 2–4). Výcvik probíhal ve výcvikových centrech, která se nacházela v partnerských státech USA (například v Jordánsku, Saúdské Arábii) (Pizzi 2015). Nicméně jak bylo již zmíněno v předchozí podkapitole, tento program provázela

řada problémů. V říjnu 2015 Pentagon oznámil, že v programu dojde k úpravám, přerušil přesun nově vycvičených bojovníků zpět do Sýrie a došlo k pozastavení programu ve stávající podobě (Mehta 2015). Zaměstnanci Pentagonu jsou ale i nadále přesvědčeni, že úspěch v Sýrii závisí hlavně na místních pozemních jednotkách. Nyní se má program zaměřit spíše na materiální podporu již prověřených opozičních skupin (Ferdinando 2015b).

Spojené státy se do konfliktu zapojily také v souvislosti s bojem proti užití chemických zbraní vůči civilistům. USA a další státy soudí, že syrská vláda těchto zbraní užila opakovaně, tudíž předložily obvinění z chemických útoků generálnímu tajemníkovi OSN. Za předpokladu potvrzení těchto podezření hrozila Obamova administrativa vojenskou intervencí. Nicméně k ní nedošlo, neboť byla dána přednost diplomatickému řešení, kdy na základě americko-ruského návrhu Sýrie souhlasila, že se vzdá chemických zbraní a připojí se k mezinárodní Úmluvě o chemických zbraních⁸ (Blanchard – Humud – Nikitin 2015: 25). Masové zabíjení sice motivovalo některé lidi k tomu, aby obhajovali humanitární intervenci, ale zkušenosti z Iráku a Afghánistánu přiměly mnohé z řad politiků i veřejnosti stavět se k této problematice skepticky. I Obamova administrativa je rozdělena na ty, kteří by vojensky zasáhli (například senátor John McCain), a ty, kteří jsou proti takovému jednání (například Joe Klein nebo Marc Lynch) (Hashemy – Postel 2013: 10–12). Pomocí náletů se USA angažují v boji proti Islámskému státu i na území Sýrie, ale vojenští generálové si uvědomují, že bombardování je omezený přístup, a tudíž bude mít pouze omezený účinek, pokud Spojené státy nebudou mít spolehlivé spojence, kteří budou provádět pozemní operace (Erlich 2014: 121). Jenže Spojené státy mají poněkud problém nalézt spolehlivé spojence z řad opozičních skupin, což bylo naznačeno již u jejich krátkého přehledu v minulé podkapitole.

⁸ Originální název úmluvy je *The Chemical Weapons Convention (CWC)*. Tato úmluva zakazuje vývoj, výrobu, skladování a použití chemických zbraní, nicméně nazakazuje výrobu, spotřebu či zpracování chemických látek pro mírové účely. Více na http://www.cwc.gov/cwc_treaty.html.

Co se týče umírněných opozičních skupin, americké Ministerstvo zahraničí začátkem roku 2012 oficiálně podporovalo nenásilný odpor vedený Syrskou národní radou. Tuto opoziční skupinu USA považovaly za zástupce syrského lidu. Nicméně Syrská národní rada nebyla schopna přispět k ukončení konfliktu, a tudíž nezískala podporu syrského lidu a Spojené státy vyjádřily svou podporu jiné skupině, a to Národní koalici pro syrské revoluční a opoziční síly (Ibidem: 117). Skupina vznikla na jednání opozice v Dauhá, jež bylo reakcí na tlak ze strany USA, které chtěly, aby byla vytvořena syrská opoziční koalice, která bude více různorodá a inklusivní než je Syrská národní rada (Carnegie Endowment for International Peace [nedatováno]). I tato skupina však selhala. Od roku 2012, kdy byla uznána USA a dalšími státy, nedošlo k výraznějšímu pokroku, který by směřoval k řešení konfliktu v Sýrii. Koalice proto ztratila i podporu syrského lidu, který v souvislosti s jejími neúspěchy začal pochybovat o její legitimitě. Podobné pochybnosti mají i Spojené státy americké (Kommer 2015: 4).

Výše bylo uvedeno, že USA nepodporují pouze umírněné neozbrojené skupiny, ale i ty ozbrojené. Jako nejvhodnější spojenec se od začátku konfliktu zdála Svobodná syrská armáda. Západní státy a státy Perského zálivu tlačily na tuto opoziční skupinu, aby vytvořila vnitřní instituce. Z tohoto popudu byla vytvořena Nejvyšší vojenská rada. Nicméně kvůli absenci centralizovaného řízení je skupina vnitřně rozdělena. Další problém spočívá v tom, že řada skupin se hlásí k Svobodné syrské armádě, ale nemá vůbec žádný zájem o boj proti Asadovi. Tímto ztratila Svobodná syrská armáda na důvěryhodnosti jak u USA, tak i u západních států (Atwan 2015: 125–128). Spojené státy také začaly podporovat kurdskou ozbrojenou skupinu s názvem Jednotky ochrany kurdského lidu (*Kurdish People's Protection Units*). Důvodem, proč Washington vyjádřil podporu této kurdské ozbrojené skupině, byla její ochota bojovat proti Islámskému státu v Sýrii (Cafarella – Casagrande 2016: 4). USA poskytovaly především vzdušnou podporu jejich pozemním operacím (Aljazeera 2015). Spojené státy americké také napomohly k vytvoření Syrských demokratických sil (*Syrian Democratic Forces*), což jsou kurdsko-arabské jednotky, které jsou partnery USA při boji s Islámským

státem (Cafarella – Casagrande 2016: 4). Roztříštěnost ozbrojené opozice nutí Spojené státy k tomu, aby podporovaly více skupin, jinak zřejmě nebude možné dosáhnout vytyčených cílů, kterými jsou pád Asadova režimu, zabránění přelévání konfliktu do dalších států v regionu a získání vlivu nad ozbrojenými silami (Holliday 2012: 7). Příkladem podpory více ozbrojených skupin může být situace v oblasti Aleppo, kde Spojené státy poskytovaly nebo stále poskytují podporu minimálně devíti různým ozbrojeným skupinám (například Al-Džabat al-Šamíja, Džajš al-Mudžahedín, Harakát Núr ad-Dín al-Zenkí) (Cafarella – Casagrande 2016: 6–8).

I v tomto konfliktu se Spojené státy angažují několika způsoby. Podobně jako v Iráku zasahují USA v Sýrii pomocí strategických náletů, které jsou hlavně namířené proti Islámskému státu. Do občanské války nepřímo zasahují tím, že uvalily sankce na několik představitelů syrského režimu. Dále se do konfliktu zapojily v rámci skupiny Přátel Sýrie a dalších programů, které se hlavně zaměřují na pomoc civilistům postiženým probíhajícím konfliktem. Důležitým programem byla snaha vycvičit a vybavit Syřany, kteří jsou motivováni k boji jak proti režimu prezidenta Asada, tak i proti Islámskému státu a dalším teroristickým skupinám. Americkou podporu poskytují také vybraným opozičním skupinám, což zahrnuje jak ty neozbrojené, tak i ozbrojené. Byla zvažována i přímá vojenská intervence proti syrské vládě, ke které ale nedošlo, neboť Spojené státy nechtějí přispět k eskalaci konfliktu a zaplést se do další vleklé války, tudíž stále preferují diplomatické řešení konfliktu i přes fakt, že Asadův režim několikrát překročil meze stanovené mezinárodním právem (například užitím chemických zbraní). I v tomto konfliktu tedy můžeme říci, že Spojené státy přijaly roli intervenujícího aktéra.

2.3 Konflikt v Libyi (2011)

2.3.1 Průběh konfliktu

Občanská válka v Libyi je dalším příkladem konfliktu, který začal v souvislosti s procesem arabského jara. Ve snaze zabránit propuknutí povstání snížila libyjská

vláda cla a daně na potraviny. Tato reakce však přišla pozdě a vlna protestů zasáhla i Libyi. V plné síle protesty propukly v polovině února 2011 v Bengházi, kdy byl uvězněn aktivista za lidská práva Fathi Trabel. Z počátku obyvatelstvo protestovalo z důvodu špatné kvality bydlení, sociálních služeb a nedostatku pracovních míst. V jejich průběhu se ale požadavky protestujících změnila a žádali odstoupení Kaddáfího a změnu režimu (John 2012: 396–397).

Protesty se začaly rychle šířit po celé Libyi. V projevu, který Kaddáfí přednesl 22. února 2011, vyjádřil záměr udržet se u moci za každou cenu a vyhrožoval, že pokud nepokoje neskončí, užije všech dostupných prostředků k jejich potlačení (Mueller 2015: 12). Demonstrace pokračovaly, a proto se Kaddáfí rozhodl je tvrdě potlačit. Vyslal pozemní vojenské jednotky, letectvo, námořnictvo a policejní síly. Brutalita zásahů proti demonstrantům měla však opačný účinek. Došlo k nárůstu odporu civilistů vůči režimu Kaddáfího a protesty se proměnily v občanskou válku (Eichler – Tichý 2013: 110).

Násilí eskalovalo na obou stranách. Řada libyjských měst (například Misurata nebo Bengházi) byla pod kontrolou rebelů a deklarovala nezávislost, což přimělo Kaddáfího stupňovat brutalitu při pokusech získat tato města opět pod svou kontrolu (John 2012: 399). Opozice v zemi byla značně roztržštěná, jediným jejich společným zájmem bylo odstoupení Kaddáfího. Rebelové nebyli dobře organizovaní a byli špatně vyzbrojení, tudíž vládní vojenské jednotky neměly problém rebely zatlačit zpět (Mueller 2015: 16–17). Rebelové byli schopni oponovat vládní armádě až se vzdušnou podporou NATO. Díky tomuto dokázali upevnit své pozice v různých městech natolik, že to vyústilo v pád Kaddáfího režimu (John 2012: 400–402).

2.3.2 Angažovanost USA

Počáteční reakcí Spojených států na propuknutí nepokojů v Libyi bylo veřejné odsouzení brutálních zásahů libyjské vlády vůči civilistům. S ostatními státy (hlavně Francií a Velkou Británií) se snažily na libyjskou vládu vyvíjet politický tlak, aby začala jednat s protestanty o urovnání konfliktní situace, nicméně byly proti vojenské intervenci (Mueller 2012: 12, 20). USA byly také mezi státy, které

veřejně požadovaly, aby Kaddáfí odstoupil, schválily vlastní sankce týkající se Kaddáfího a omezily finanční transakce s Libyí (Blanchard 2011: 5).

Spojené státy podpořily rezoluce Rady bezpečnosti OSN. První rezoluce číslo 1970 byla vydána 26. února 2011 a uvalovala cestovní a ekonomické sankce na Kaddáfího a další jednotlivce. Také uvalila zbrojní embargo na Libyi, nicméně neumožňovala užití vojenské síly třetí stranou (Ibidem: 5). Rezoluci číslo 1970 rozšiřovala rezoluce 1973, ve které bylo zdůrazněno, že konfliktní situace v Libyi je hrozbou pro mezinárodní mír a bezpečnost. Obsahovala také část, která umožňovala užití všech nezbytných prostředků na ochranu civilního obyvatelstva Libye, ale neopravňovala jakoukoliv formu okupace ze strany zahraničních aktérů (Eichler – Tichý 2013: 110–111).

Od začátku března 2011 byly americké vojenské jednotky zapojeny do poskytování humanitární pomoci v oblasti Středomoří, kam byly vyslány, aby tvořily rezervní vojenské kapacity z důvodu možného podniknutí vojenské intervence v Libyi (Blanchard 2011: 9). Na hranice Libye se sousedními státy (hlavně s Egyptem a Tuniskem) byly vyslány humanitární týmy posuzovatelů, které byly složeny z pracovníků amerického Úřadu pro zahraniční pomoc při katastrofách (*Office of U. S. Foreign Disaster Assistance, USAID/OFDA*) a Úřadu populace, uprchlíků a migrace ministerstva zahraničí Spojených států (*U. S. Department of State's Bureau of Population, Refugees, and Migration, State/PRM*). Tyto týmy měly za úkol posouzení humanitárních potřeb lidí nacházejících se ve zmíněných hraničních oblastech. Jeden z týmů se 5. března 2011 setkal v Egyptě se zástupci humanitárních organizací, aby projednal pohotovostní plány ohledně humanitárních potřeb Libye. Spojené státy skrze americkou ambasádu v Tunisku poskytly finanční podporu pro zajištění humanitární pomoci, která zahrnovala zřízení tranzitního kampu, poskytování zdravotnické péče, vody, potravin a dalších potřebných věcí (USAID 2011). Humanitární pomoc byla poskytována prostřednictvím Mezinárodního červeného kříže, Vysokého komisaře pro uprchlíky OSN, Mezinárodní organizace pro migraci a Světové zdravotnické organizace (Office of the Spokeperson 2011).

V době, kdy se situace v Libyi zhoršila natolik, že byla zvažována intervence, v USA probíhala debata ohledně toho, že Spojené státy nemají právo, národní zájmy a ani vojenské kapacity na to, aby se zapojily do konfliktu v další zemi (Mueller 2012: 70). Ale na druhou stranu řada amerických politiků byla pro intervenci (například Samantha Power nebo Susan Rice), protože se obávali vystupňování situace, která by mohla vyústit v podobný konflikt, k jakému došlo ve Rwandě (1994) nebo v Bosně (1995). Obama souhlasil s autorizací akce pod podmínkou, že bude vydána rezoluce Rady bezpečnosti OSN a alespoň některé arabské státy budou ochotny poskytnout vojenské jednotky pro intervenci v Libyi (Ibidem: 74). Za odsouhlasení intervence sklídl prezident Obama značnou kritiku. Zejména Bruce Ackerman prezidenta obvinil z porušení Ústavy a zákona o válečných silách⁹ tím, že obešel Kongres, ve kterém neproběhlo hlasování o povolení nebo financování této intervence a zatáhl Spojené státy do konfliktu, který nepředstavoval pro USA bezprostřední hrozbu (Ibidem: 75–76). Aby prezident Obama právně podložil své rozhodnutí o vyslání amerických jednotek do Libye, odvolával se na autoritu prezidenta jako vrchního velitele amerických ozbrojených sil podle Článku II Ústavy Spojených států amerických (Alton – Struble 2014: 14).

I přes počáteční neochotu Spojených států podniknout vojenskou intervenci se USA do vojenských operací zapojily. 19. března 2011 začaly s koaličními spojenci poskytovat vzdušnou obranu a snažily se zastavit Kaddáfího jednotky (Blanchard 2011: 6). Nicméně jak bylo napsáno výše, k tomuto zásahu by nedošlo, kdyby nebyla vydána rezoluce 1973, která poskytovala právní rámec pro vojenskou intervenci. Než se Obamova administrativa rozhodla pro zásah, požadovala také podporu regionálních mocností, Arabské ligy a NATO (Tardeli [nedatováno]: 22). Důvodů, proč se USA rozhodly angažovat v Libyi, bylo hned několik. Především to byla brutalita zásahů režimu proti civilnímu obyvatelstvu, která měla za následek mnoho obětí. Dále pak to byl fakt, že Kaddáfí byl dříve sponzorem terorismu (Mueller 2012: 69–70). Podle Obamy měla být cílem vojenské

⁹ Originální název zákona je *War Powers Act*.

intervence ochrana pokojně protestujících a prodemokraticky orientovaných lidí a jejich životů, již se stali cílem brutality Kaddáfího režimu (Kuperman 2015), a zřízení a další vynucování bezletové zóny v libyjském vzdušném prostoru (Alton – Struble 2014:15).

Na začátku operace Úsvit Odyssey (*Odyssey Dawn*¹⁰) se Spojené státy americké ujaly vedení a v prvních dnech představovaly jeden z klíčových elementů při boji s libyjským vzdušným obranným systémem. V rámci koaličních vojenských výpadů představovaly ty americké skoro 50 % z celkového počtu zásahů (Tardeli [nedatováno]: 22). V prvních měsících operací Spojené státy využívaly raket, bezpilotních letounů a dronů, jež měly za cíl zničit Kaddáfího tanky, vojenská vozidla, letadla, velící centra a další vojenské cíle (Paust 2012: 44). USA si dlouho velení nad operacemi neponechaly, již 31. března 2011 se velení ujalo NATO (Tardeli [nedatováno]: 22), což Spojené státy uvítaly, neboť se snažily vyhnout obvinění z intervence do dalšího arabského státu (Mueller 2012: 76). Již od počátku operací Obama zdůrazňoval, že role USA bude v libyjské intervenci limitovaná. Zejména odmítal zapojení pozemních jednotek a po počátečních operacích USA brzy začaly snižovat svoji angažovanost a začaly spíše poskytovat logistickou podporu (Ibidem: 24–25).

Druhou fází intervence představovala operace s názvem Jednotný ochránce (*Unified Protector*), kdy následně došlo k integraci všech jednotlivých národních operací. Začala 31. března 2011, když se velení ujalo NATO (Ibidem: 77). Pro úspěšnou vzdušnou kampaň bylo důležité, aby Spojené státy pokračovaly v zajišťování strategické vzdušné přepravy, možnosti tankování za letu, kontroly a analýz, které určovaly vojenské cíle (Baltrusaitis – Duckenfield 2012: 36). USA vyslaly řadu zaměstnanců do centra NATO, jež zajišťovalo expertízy ohledně určování cílů pro vzdušné operace. Ukázalo se totiž, že řada členských států nemá zaměstnance a ani možnosti potřebné k získání důležitých informací pro provedení úspěšných operací. Spojené státy také poskytly zpravodajské a výzvědné služby.

¹⁰ Tato operace začala 19. března 2011. Pod vedením NATO označována jako Jednotný ochránce (*Unified Protector*) (Tardeli [nedatováno]: 22).

V rámci koalice toto zajišťovaly ze 75 % (Ibidem: 37–38). V květnu 2011 bylo v operaci zapojeno kolem sedmi tisíc amerických zaměstnanců, přes dvě stě vojenských letounů a dvacet lodí (Gordon 2011). I přes fakt, že Spojené státy již nevedly vojenským operacím, je vidět, že americké zdroje (jak personální, tak materiální) byly stále jednou z hlavních opor této intervence, a to až do jejího ukončení.

Operace Jednotný ochránce byla ukončena v říjnu 2011, kdy jednotky rebelů získaly zemi pod svou kontrolu, a Kaddáfí byl zabit. Tato intervence byla často označována jako modelová, kdy nebyly zapojeny americké pozemní jednotky do vojenských operací, a přece bylo rychle dosaženo vytyčených cílů (Kuperman 2012). Když se ale podíváme na situaci v zemi dnes, vidíme, že se Libye stala rozpadlým státem (*failed state*) a nelze ji označovat za demokratickou zemi. Intervence také nezabránila tomu, aby se Libye stala útočištěm pro teroristické skupiny, ale naopak, spíše vytvořila lepší podmínky pro jejich činnost. Nyní je bezpečným útočištěm jak pro Al-Káidu, tak i pro Islámský stát (Ibidem).

Stejně jako v předchozích konfliktech Spojené státy zasahovaly i do tohoto konfliktu podporou opozičních rebelů. Prezidenti USA často využívali této taktiky i v minulosti (například ve Vietnamu nebo v Chile), i když to může mít spíše negativní dopad na průběh konfliktu. Vlivem této podpory může dojít k eskalaci situace, nejednotné opoziční skupiny mohou začít soupeřit o moc mezi sebou a ve výsledku se mohou k civilistům chovat hůře než ti, proti kterým bojovaly (Fisher 2011). V dubnu 2011 bylo oznámeno, že USA poskytnou materiální pomoc nevojenského charakteru libyjským rebelům. Opozice díky tomu měla získat vozidla, palivo do nákladních aut, ambulance, lékařské vybavení a ochranné vesty (Lake 2011). Podpora Spojených států se však neomezila pouze na poskytování nevojenského materiálu, neboť Obama podepsal dokument známý jako „*findings*“, jenž povoluje utajené operace CIA. Nicméně Washington veřejně nepřiznal, že se chystá podpořit vyzbrojení rebelů, neboť by to znamenalo porušení zbrojního embarga (Reuters 2011). Libyjští rebelové získali zbraně a finanční podporu hlavně od Kataru a Spojených arabských emirátů, o čemž Spojené státy věděly

a později to i podporovaly. Skrze tyto dva státy získala libyjská opozice i americké zbraně (Risen – Mazzetti – Schmidt 2012).

Spojené státy i v tomto konfliktu přijaly roli intervenujícího aktéra, neboť se přímo zapojily do vojenských operací v Libyi, které byly provedeny koalicí několika zemí. V první operaci s názvem Úsvit Odyssey se ujaly velení, ale brzy tuto roli převzalo NATO. Právní rámec pro tuto mezinárodní intervenci poskytly rezoluce (1970 a 1973) vydané Radou bezpečnosti OSN. Spojené státy se také do tohoto konfliktu zapojily skrze poskytování humanitární pomoci lidem zasaženým konfliktem. Dále pak poskytovaly finanční a materiální podporu rebelům bojujícím proti Kaddáfího režimu.

Závěr

Spojené státy americké se v oblasti Blízkého východu angažovaly v ozbrojených konfliktech v minulosti a stejně tomu bylo i ve zvoleném výzkumném období, tedy v letech 2011 až 2015. Ozbrojené konflikty vybrané pro účely této bakalářské práce vypukly v souvislosti s procesem tzv. arabského jara, který vyústil v pád několika režimů. Spojené státy se v těchto konfliktech angažovaly z různých důvodů, ale často to bylo odůvodňováno ohrožením národních zájmů USA a jejich spojenců v regionu. Do boje s Islámským státem na území Iráku i Sýrie se Spojené státy zapojily z důvodu snahy o zastavení šíření náboženského extrémismu (Pollack 2014: 2). V případě konfliktu v Libyi (2011) byla konfliktní situace považována za ohrožení světového míru a bezpečnosti.

Z dílčích shrnutí u jednotlivých ozbrojených konfliktů je vidět, že se Spojené státy americké v letech 2011 až 2015 většinou stavěly do role intervenujícího aktéra, neboť do jednotlivých konfliktů nějakým způsobem přímo i nepřímo zasahovaly. Jejich zásahy byly jak diplomatické, tak vojenské povahy. V tomto období se Spojené státy snažily vyhnout rozsáhlým vojenským akcím podobným těm, které proběhly v Iráku a Afghánistánu, a tudíž reakce na propuknutí nových konfliktů byla ze začátku opatrná a na jednání Obamovy administrativy bylo znát, že chtěla, aby konflikty byly řešeny diplomaticky a ve spolupráci s dalšími mezinárodními aktéry.

Americké snahy o multilaterální postup jsme zaznamenali ve všech zmíněných ozbrojených konfliktech. V případě Islámského státu USA přispěly ke zformování mezinárodní koalice, která se snaží omezit činnost této teroristické skupiny. Dále pak podpořily různé rezoluce Rady bezpečnosti OSN, které se týkaly Islámského státu. Spojené státy podpořily i další rezoluce související se zvolenými konflikty a v případě Libye bylo vydání rezoluce podmínkou pro to, aby se USA zapojily do vojenské intervence. Obamova administrativa často oslovovala i další aktéry mezinárodního systému, aby se připojily k řešení zmíněných ozbrojených konfliktů. Zejména se obracela na OSN, NATO, EU a Arabskou ligu. Důvodem tohoto jednání bylo přesvědčení, že politický nátlak

vyvíjený pouze Spojenými státy by nebyl tak účinný a ani efektivní jako kolektivní politický nátlak.

Zásahy do konfliktu pomocí diplomacie s cílem ovlivnit jeho průběh či ho ukončit se ukázaly hlavně v případě americké snahy o řešení konfliktu v Sýrii, kdy se američtí zástupci účastnili konferencí v Ženevě a ve Vídni. Úkolem těchto konferencí bylo najít politické řešení konfliktní situace ve spolupráci s dalšími státy a mezinárodními organizacemi. Užití tohoto nástroje umožňuje Spojeným státům vyhnout se obvinění z vojenské intervence do dalšího státu na Blízkém východě a udržet si tak mezinárodní prestiž.

Jedním z prvních nástrojů, které Spojené státy často využívaly ve snaze ovlivnit průběh konfliktů, bylo uvalení různých druhů sankcí na vysoké představitele režimů, jako tomu bylo v Libyi a jak je tomu i nadále v případě Sýrie. Sankce byly uvaleny i na vysoké představitele militantní skupiny s názvem Islámský stát, který působí na území Iráku a Sýrie. Tyto sankce zahrnují většinou zmrazení aktiv nejvyšších představitelů, zákaz vstupu na území USA atd. V případě syrského konfliktu byly také uvaleny sankce, které zakazovaly americké investice v zemi a dovoz syrské ropy a ropných produktů.

Dalším důležitým nástrojem, který USA využívaly při zasahování do ozbrojených konfliktů, je politická, finanční či materiální podpora jedné ze stran konfliktu. V uvedených příkladech Spojené státy podporovaly opoziční skupiny, které usilovaly o svržení režimů (například podpora opozičních skupin v syrské občanské válce). Naopak v případě Islámského státu USA poskytovaly a i nadále poskytují asistenci a zbraně irácké vládě a dalším skupinám na území Iráku, jež bojují proti Islámskému státu. Poskytování podpory jedné ze stran konfliktu lze kritizovat například z důvodu, že opozice je většinou nejednotná a může to prohloubit rozpory mezi jednotlivými skupinami, které tuto opozici tvoří, a v době rozmachu náboženského extrémismu hrozí, že dodávky zbraní či dalšího materiálu (vojenské i nevojenské povahy) padnou do nesprávných rukou. Na druhou stranu Spojené státy takto získávají spojence z řad opozice, a tudíž se mohou vyhnout přímému nasazení amerických pozemních jednotek.

Podobně lze kritizovat přístup, který Spojené státy ve zkoumaném období velice využívaly, a to nálety pomocí bezpilotních letounů a dronů na strategické cíle. Výhodou tohoto přístupu je, že nejsou ohroženy životy amerických vojáků a náklady na vzdušné operace jsou oproti nasazení pozemních jednotek nižší. Nicméně úspěšnost operací závisí na dobrých informacích od zpravodajských služeb a nelze se úplně vyhnout civilním obětem, čehož využívá Islámský stát a další militantní skupiny (An-Nusra, Al-Káida), které díky chybným vzdušným zásahům získávají nové příznivce. V případě konfliktu v Libyi (2011) byly americké vzdušné zásahy jednou z hlavních opor vojenské intervence (jak při operaci s názvem Úsvit Odysey, tak i později v operaci Jednotný ochránce), která proběhla díky mandátu Rady bezpečnosti OSN. Tento konflikt ve zkoumaném období je jediným příkladem přímé vojenské intervence, i když nebyly nasazeny americké pozemní jednotky.

Literatura

Adamová, K. – Křížkovský, L. – Šouša, J. – Šoušová, J. (2001). *Politologický slovník* (Praha: C. H. Beck).

Alton, R. A. C. – Struble, J. R. (2014). The Constitutionality and Advancement of International Humanitarian Ideals in Libya by NATO and United States' Operations Odyssey Dawn and Unified Protector. *Tulane Journal of International and Comparative Law* 23 (1), s. 1–36.

Atwan, A. B. (2015). *Islamic State: The Digital Caliphate* (London: Saqi).

Baltrusaitis, D. F. – Duckenfield, M. E. (2012). Operation Unified Protector: Triumph or Warning Sign?. *Baltic Security and Defence Review* 14 (2), s. 21–47.

Bayman, D. (2015). Beyond Counterterrorism. *Foreign Affairs* 94 (6), s. 11–18.

Bercovitch, J. – Jackson, R. (2009). *Conflict Resolution in the Twenty-first Century: Principles, Methods, and Approaches* (Ann Arbor: The University of Michigan Press).

Dowty, A. (1972). The application of international guarantees to the Egypt-Israel conflict. *The Journal of Conflict Resolution* 16 (2), s. 253–267.

Eichler, J. – Tichý, L. (2013). *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů).

Erich, R. (2014). *Inside Syria: The Backstory of Their Civil War and What the World Can Expect* (New York: Prometheus Books).

Gleditsch, N. P. – Wallensteen, P. – Eriksson, M. – Sollenberg, M. – Strand, H. (2002). Armed Conflict 1946-2001: A New Data Set. *Journal of Peace Research* 39 (5), s. 615–637.

Hashemi, N. – Postel, D. (2013). Why Syria Matters. In: Hashemi, N. – Postel, D., *The Syria Dilemma* (Cambridge, Massachusetts: The MIT Press), s. 3–14.

Holsti, K. J. (1991). *Peace and War: Armed Conflicts and international order 1648-1989* (Cambridge: Cambridge University Press).

- Jha, U. C. (2014). *Armed Conflicts and Enviromental Damage* (New Delhi: Vij Books India Pvt Ltd).
- John, R. B. (2012). *Libya: From Colony to Revolution* (Oxford: Oneworld).
- Kaplan, F. (2016). Obama's Way. *Foreign Affairs* 95 (1), s. 46–63.
- Kathman, J. D. (2011). Civil War Diffusion and Regional Motivations for Intervention. *The Journal of Conflict Resolution* 55 (6), s. 847–876.
- Kazanský, R. (2013). *Súčasné problémy výskumu medzinárodných konfliktov a kríz a ich riešenia* (Banská Bystrica: UMB – Belianum).
- Krejčí, O. (2007). *Mezinárodní politika* (Praha: Ekopress).
- La Haye, E. (2008). *War crime in internal armed conflits* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Lesch, D. W. (2012). *Syria: The Fall of the House of Assad* (New Haven: Yale University Press).
- Mareš, M. (2003). Bezpečnost. In: Zeman, P., *Česká bezpečnostní terminologie* (Brno: MPÚ), s. 11–13.
- Newsweek Global (2014). *Who's to Blame for the ISIS Crisis?*. 22. 8. 2014, s. 47–51.
- Padrnos, J. (2014). Aktuální zamyšlení nad vázaností států mezinárodním právem. *Vojenské rozhledy* 23 (55), s. 3–7.
- Paust, J. J. (2012). Constitutionality of U. S. Parcipation in the United Nations – Authorized War in Libya. *Emory International Law Review* 26 (1), s. 43–67.
- Petráčková, V. – Kraus, J. (1998). *Akademický slovník cizích slov* (Praha: Academia).
- Potočný, M. – Ondřej, J. (2006). *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část. 5. dopl. a rozš. vyd.* (Praha: C. H. Beck).
- Pšejja, P. (2003). Konflikt. In: Zeman, P., *Česká bezpečnostní terminologie* (Brno: MPÚ), s. 50–52.

- Ramsbotham, O. – Woodhouse, T. – Miall, H. (2011). *Contemporary Conflict Resolution* (Cambridge: Polity Press).
- Sahner, Ch. C. (2014). *Among the Ruins – Syria Past and Present* (Oxford: Oxford University Press).
- Stern, J. (2015). Obama and Terrorism. *Foreign Affairs* 94 (5), s. 62–70.
- Šmíd, T. (2010). Teoretické koncepty výzkumu konfliktu – terminologie, příčiny a dynamika. In: Smolík, J. – Šmíd, T. a kol., *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století* (Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), s. 21–42.
- Themnér, L. – Wallensteen, P. (2012). Armed conflicts, 1946 – 2011. *Journal of Peace Research* 49 (4), s. 565–575.
- Waisová, Š. (2011). *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích* (Plzeň: Aleš Čeněk).

Internetové zdroje

Aljazeera (2014). *Sunni rebels declare new „Islamic caliphate“*. 30. 6. 2014 (<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/06/isil-declares-new-islamic-caliphate-201462917326669749.html>, 16. 2. 2016).

Aljazeera (2015). *The YPG: America's new best friend?* (<http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2015/06/ypg-america-friend-isil-kurds-syria-150627073034776.html>, 10. 3. 2016).

Barrett, R. (2014). *The Islamic State* (<http://soufangroup.com/wp-content/uploads/2014/10/TSG-The-Islamic-State-Nov14.pdf>, 15. 2. 2016).

BBC (2016). *Syria: The story of the conflict*. 3. 2. 2016 (<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26116868>, 28. 2. 2016).

BBC (2013). *Guide to the Syrian opposition*. 17. 10. 2013 (<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-15798218>, 28. 2. 2016).

Blanchard, Ch. M. (2011). *Libya: Unrest and U. S. Policy*. *Congressional Research Service* (<http://fpc.state.gov/documents/organization/159788.pdf>, 15. 3. 2016).

Blanchard, Ch. M. (2015). *Train and Equip Program for Syria: Authorities, Funding, and Issues for Congress*. *Congressional Research Service* (<https://www.fas.org/sgp/crs/natsec/R43727.pdf>, 2. 3. 2016).

Blanchard, Ch. M. – Humud, C. E. (2016). *The Islamic State and U. S. Policy*. *Congressional Research Service* (<https://fas.org/sgp/crs/mideast/R43612.pdf>, 16. 2. 2016).

Blanchard, Ch. M. – Humud, C. E. – Nikitin, M. B. D. (2015). *Armed Conflict in Syria: Overview and U. S. Response*. *Congressional Research Service* (<https://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33487.pdf>, 28. 2. 2016).

Cafarella, J. – Casagrande, G. (2016). *Syrian Armed Opposition Forces in Aleppo* (http://understandingwar.org/sites/default/files/Syrian%20Armed%20Opposition%20Forces%20in%20Aleppo_0.pdf, 9. 3. 2016).

- Carnegie Endowment for International Peace [nedatováno]. *National Coalition for Syrian Revolutionary and Opposition Forces* (<http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=50628>, 8. 3. 2016).
- Chulov, M. (2015). Syria peace talks pin hopes for end to war on Iran and Saudi Arabia. *The Guardian*. 30. 10. 2015 (<http://www.theguardian.com/world/2015/oct/30/syria-peace-talks-vienna-iran-saudi-arabia>, 13. 3. 2016).
- Daniel, J. (2014). Ženevská jednání v poločase. *Natoaktual* 10. 2. 2014 (http://www.natoaktual.cz/zenevska-jednani-v-polocase-dpa/na_analyzy.aspx?c=A140210_220717_na_analyzy_m00, 13. 3. 2016).
- Fisher, M. (2011). In Arming Libyan Rebels, the U.S. Would Follow an Old, Dark Path. *The Atlantic* 25. 3. 2011 (<http://www.theatlantic.com/international/archive/2011/03/in-arming-libyan-rebels-the-us-would-follow-an-old-dark-path/73019/>, 20. 3. 2016).
- Friedland, E. (2015). Special report: The Islamic State. *Clarion Project* (<https://www.clarionproject.org/sites/default/files/islamic-state-isis-isil-factsheet-1.pdf>, 15. 2. 2016).
- Ferdinando, L. (2015a). *DoD Spokesman: Reports About Syrian Defections False* (<http://www.defense.gov/News-Article-View/Article/618347/dod-spokesman-reports-about-syrian-defections-false>, 9. 3. 2015).
- Ferdinando, L. (2015b). *Pentagon Shifts Focus in Syria* (<http://www.defense.gov/News-Article-View/Article/622663/pentagon-pauses-moderate-syrian-train-and-equip-mission>, 9. 3. 2016).
- Gordon, P. H. (2011). Administration Priorities for Europe in the 112th Congress (<http://www.state.gov/p/eur/rls/rm/2011/163616.htm>, 20. 3. 2016).
- Havránek, B. a kol. (2011). *Slovník spisovného jazyka českého* (<http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?db=ssjc>, 5. 2. 2016).

- Heidelberg Institute for International Conflict Research (2010). *Conflict Barometer 2010* (http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2010.pdf, 5. 2. 2016).
- Holliday, J. (2012). Syria's Armed Opposition. *Institute for the Study of War* (http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Syrias_Armed_Opposition.pdf, 10. 3. 2016).
- Homeland Security Committee (2015). *Final report of the task force on combating terrorist and foreign fighter travel* (<https://homeland.house.gov/wp-content/uploads/2015/09/TaskForceFinalReport.pdf>, 23. 2. 2016).
- Human Rights Watch (2013). *Attacks on Ghouta: Analysis of Alleged Use of Chemical Weapons in Syria* (<https://www.hrw.org/report/2013/09/10/attacks-ghouta/analysis-alleged-use-chemical-weapons-syria>, 28. 2. 2016).
- Ibrahim, R. (2014). Islamic Jizya: „Protection“ From Whom?. *Assyrian International News Agency* (<http://www.aina.org/news/20140731061639.pdf>, 30. 3. 2016).
- Kirk, A. (2015). Iraq and Syria: How many foreign fighters are fighting for Isil?. *BBC* (<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/islamic-state/11770816/Iraq-and-Syria-How-many-foreign-fighters-are-fighting-for-Isil.html>, 21. 2. 2016).
- Kommer, F. (2015). *The Syrian National Coalition and the US – From Fading Faith to a New Commitment* (https://us.boell.org/sites/default/files/the_syrian_national_coalition_and_the_us_-_from_fading_faith_to_a_new_commitment.pdf, 9. 3. 2016).
- Küçükkeleş, M. (2012). Arab League's Syrian Policy. *SETA* (<https://www.ciaonet.org/attachments/20379/uploads>, 10. 3. 2016).
- Kuperman, A. J. (2015). Obama's Libya Debacle. *Foreign Affairs* (<https://www.foreignaffairs.com/articles/libya/obamas-libya-debacle>, 20. 3. 2016).

Lake, E. (2011). Libya rebels will receive \$25M from U.S. *The Washington Times* 19. 4. 2011 (<http://www.washingtontimes.com/news/2011/apr/19/libya-rebels-will-receive-25-million-from-us/?page=all>, 20. 3. 2016).

McInnis, K. J. (2015). Coalition Contributions to Countering the Islamic State. *Congressional Research Service* (<https://www.fas.org/sgp/crs/natsec/R44135.pdf>, 21. 2. 2016).

Mearsheimer, J. J. (2014). America Unhinged. *The National Interest* (<http://mearsheimer.uchicago.edu/pdfs/America%20Unhinged.pdf>, 1. 3. 2016).

Mehta, A. (2015). US To End Syrian Train and Equip Program. *Defense News* 9. 10.2015 (<http://www.defensenews.com/story/defense/policybudget/warfare2015/10/09/us-to-end-syrian-train-and-equip-program/73644236/>, 22. 2. 2016).

Mueller, K. P. (2015). *Precision and Pusrpose: Airpower in Libyan civil war* (http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR600/RR676/RAND_RR676.pdf, 15. 3. 2016).

National Security Strategy (2015). (https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy.pdf, 14. 1. 2016).

Obama, B. (2015). *Letter from the President – Authorization fot he Use of United States Armed Forces in connection with the Islamic State of Iraq and the Levant* (<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/02/11/letter-president-authorization-use-united-states-armed-forces-connection>, 18. 2. 2016).

OFAC (2013). *Syria Sancions Program* (<https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/syria.pdf>, 1. 3. 2016).

Office of the Press Secretary (2011). *Statement by the Press Secretary on Violence in Syria* (<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/03/24/statement-press-secretary-violence-syria>, 10. 3. 2016).

Office of the Press Secretary (2013). *Presidential Memorandum – Delegation of Authority Under Sections 552(c)(2) and 614 of the Foreign Assistance Act of 1961, as Amended* (<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/09/27/presidential-memorandum-delegation-authority-under-sections-552c2-and--0>, 30. 3. 2016).

Office of the Press Secretary (2014). *Fact Sheet: The Administration's Strategy to Counter the Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL) and Updated FY 2015 Overseas Contingency Operations Request* (<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/11/07/fact-sheet-administration-s-strategy-counter-islamic-state-iraq-and-leva>, 21. 2. 2016).

Office of the Spokesperson (2011). *Update: U. S. Government Humanitarian Assistance in Response to the Libya Crisis* (<http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/06/165315.htm>, 18. 3. 2016).

OSN (1970). *Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations* (<http://www.un-documents.net/a25r2625.htm>, 1. 2. 2016).

Petroff, A. – Pagliery, J. (2015). US details financial war against ISIS. *CNN* 11. 12. 2015 (<http://money.cnn.com/2015/12/10/news/us-isis-banks-finance-money/>, 23. 2. 2016).

Pizzi, M. (2015). US abandons failed \$500M program to train and equip Syrian rebels. *Aljazeera* 9. 10. 2015 (<http://america.aljazeera.com/articles/2015/10/9/us-to-abandon-failed-syria-train-and-equip-program.html>, 10. 3. 2016).

Pollack, K. M. (2014). Building a Better Syrian Opposition Army. *Center for Middle East Policy* (<http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2014/10/building-syrian-opposition-army-pollack/building-a-better-syrian-armyweb.pdf>, 9. 3. 2016).

Reuters (2011). *Exclusive: Obama authorizes secret help for Libya rebels* (<http://www.reuters.com/article/us-libya-usa-order-idUSTRE72T6H220110331>, 20. 3. 2016).

Risen, J. – Mazzetti, M. – Schmidt, M. S. (2012). U.S. – Approved Arms for Libya Rebels Fell Into Jihadis' Hands. *The New York Times* 5. 12. 2012 (<http://www.nytimes.com/2012/12/06/world/africa/weapons-sent-to-libyan-rebels-with-us-approval-fell-into-islamist-hands.html>, 20. 3. 2016).

SIPRI (2015). *SIPRI Year Book 2015: Armaments, Disarmament and International Security* (<http://www.sipri.org/yearbook/2015/downloadable-files/sipri-yearbook-2015-summary-pdf>, 28. 2. 2016).

Smith, B. (2016). Seeking a negotiated solution in Syria. *House of Commons Library* (<http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7392#fullreport>, 13. 3. 2016).

Tardeli, L. [nedatováno]. *Obama's Interventions: Afghanistan, Iraq, Libya* (<http://www.lse.ac.uk/IDEAS/publications/reports/pdf/SR009/tardelli.pdf>, 18. 3. 2016). *The Budget for Fiscal Year 2015* (<https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/omb/budget/fy2015/assets/sta.pdf>, 1. 3. 2016).

The Budget for Fiscal Year 2015 [nedatováno]. (<https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/omb/budget/fy2015/assets/sta.pdf>, 1. 3. 2016).

The Soufan Group (2015). *Foreign Fighters* (http://soufangroup.com/wp-content/uploads/2015/12/TSG_ForeignFightersUpdate3.pdf, 21. 2. 2016).

UN (2015). *Alarmed by Continuing Syria Crisis, Security Council Affirms Its Support for Special Envoy's Approach in Moving Political Solution Forward* (<http://www.un.org/press/en/2015/sc12008.doc.htm>, 16. 3. 2016).

Uppsala Conflict Data Project (2016). *UCDP Definitions* (<http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/>, 29. 1. 2016).

USAID (2011). *United States Government Fact Sheet: Libya Complex Emergency* (http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/DAEED35E1FBC806D4925784C000DB1EC-Full_Report.pdf, 18. 3. 2016).

U. S. Department of State (2014). *The Syrian Crisis: U. S. Assistance and Support for the Transition* (<http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2014/03/223955.htm>, 10. 3. 2016).

U. S. Department of State [nedatováno]. *Syria sanctions* (<http://www.state.gov/e/eb/tfs/spi/syria/>, 1. 3. 2016).

Yourish, K. – Watkins, D. – Giratikanon, T. (2016). Recent Attacks Demonstrate Islamic State's Ability to Both Inspire and Coordinate Terror. *The New York Times* (http://www.nytimes.com/interactive/2015/06/17/world/middleeast/map-isis-attacks-around-the-world.html?_r=0, 17. 2. 2016).

Resumé

Bachelor theses „The role of world powers in dealing with security issues in the Middle East – a case study of the USA” focuses on how had United States influenced the security in the Middle East region among 2011 and 2015. The main explorative research question of this theses is: What was the role of United States during the years 2011-2015 in selected armed conflicts in the Middle East? First, there are explained terms which are used in this theses and these terms are „conflict“ and „armed conflict“. Furthermore, we going to focus on what roles these states can hold in armed conflicts.

In the empirical part of theses selected armed conflicts will be presented which have arisen in connection with a process called Arab Spring. These conflicts are the US fight against the Islamic State in Iraq, the ongoing civil war in Syria and the conflict in Libya (2011). First, the progress of the individual conflicts will be briefly introduced and then we will look at how the United States are engaged in these conflicts. We will also mention the reasons of the US involvement in conflicts and what tools they have been used to influence their course.

In conclusion, I believe that the United States in the selected armed conflicts in the Middle East during 2011-2015 had acted as an intervening actor, because in these conflicts directly or indirectly interfered. Their interventions were of diplomatic character, which included sanctions and embargoes. US representatives also participated in various conferences in order to direct influence the progress of the conflict or even to end it. Then they intervened militarily in conflicts through strategic bombing campaigns or direct military operations. We also must not forget the fact that the United States also provided military, diplomatic and financial assistance to the opposition groups in various conflicts. In the case of the fight against the Islamic state that US provided support to the Iraqi government and other interested groups. Considering the fight against the Islamic State, the US have provided the help also to Iraqi government and to other involved groups. Even this can be regarded as interference into the armed conflict.